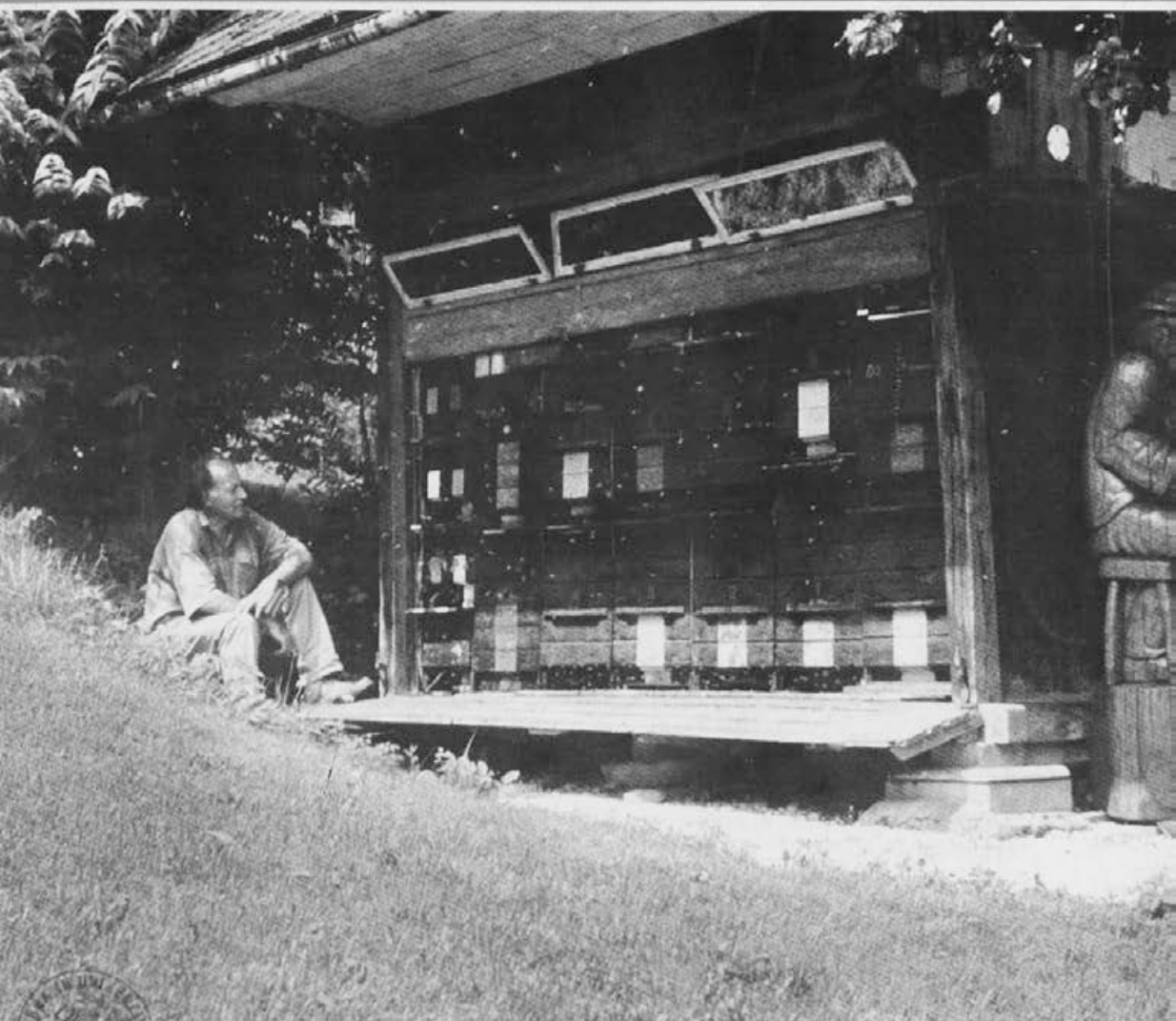

Slovenski čebelar

9

Letnik LXXXXI-Leto 1989

Slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

št. 9

1. september

letnik 91

VSEBINA

Ida Glinšak: Ob 30-letnici čebelarkega muzeja v Radovljici	249
Karel Majcen: Čebelarjeva opravila v septembru	250
Marjan Skok: Krizni štab za zdravljenje čebel proti varoozi	251
Jovan Kulinčević: Kako preprečiti ropanje čebel	253
Andrej Dvoršak: Močne Namestnikove družine	255

BOLEZNI ČEBEL

Reimond Borneck in B. Merle: Varooza na tehničnem inštitutu za čebelarstvo v Franciji – poiskusi z apistanom leta 1988 ..	257
---	-----

NARAVNO ČEBELARJENJE

Janez Firm: Čebelarjenje M. K. Thuna – obrobna zanimivost ali izziv za prihodnost ..	262
Irena Ogrin: Pogače za krmljenje čebel (prevod)	263
Jozo Erpačič: Tudi tako je treba razmišljati ..	264
Irena Ogrin: Odvzem medu iz naklade pri dvomatičnem čebelarjenju	265
Martin Mencej: Umrj je dr. Josef Bretschko ..	266

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Milan Runtas: O izvajanju delovnega načrta ZČDS	267
Andrej Dvoršak: 80 let ČD Grosuplje	269
Marjan Skok: Čebelarstva razstava na Bledu ..	271
Ivan Esenko: Nagrajeni smo bili vsi	273
Marjan Skok: Savinjski čebelarji so praznovali	273
Vida Sladič: Praznovanje 70-letnice ČD Zagorje ob Savi	274
Ivan Skrt: Koristno sodelovanje ČD Ilirska Bistrica z veterinarsko postajo	275
Mirko Čuruvija: Poziv vsem čebelarjem Jugoslavije za denarno pomoč za izgradnjo čebelarkega inštituta v Kumrovcu	275
Franc Dervarič: Delovanje ZČDO Murska Sobota	277

OSMRTNICE

Slika na naslovni strani: Čebelar inž. Marjan Debelak pri njegovem čebelnjaku na Bledu.
Foto Marjan Skok

CONTENTS

I. Glinšak: 30 th anniversary of beekeeping museum in Radovljica	249
K. Majcen: Beekeeper's occupations in September	250
M. Skok: A crisis staff for the bee treatment against varroa	251
J. Kulinčević: How to prevent the bee plundering	253
A. Dvoršak: A strong substitute bee family ..	255

BEE DISEASES

R. Borneck and B. Merle: Varroa on the technical beekeeping in France – the experiments with Apistan in 1988	257
--	-----

NATURAL BEEKEEPING

J. Firm: M. K. Thuna's beekeeping – a marginal attraction or a challenge for the future ..	262
I. Ogrin: The honey taking away off the load by two-queens beekeeping system	265
M. Mencej: Dr. Josef Bretschko has died ..	266

FROM THE SOCIETY LIFE

M. Runtas: About carrying out a working plan of ZČDS	267
A. Dvoršak: 80 years of ČD Grosuplje	269
M. Skok: Beekeeping show in Bled	271
I. Esenko: We all have been rewarded ..	273
M. Skok: Beekeepers of Savinja were celebrating	273
V. Sladič: 70 th anniversary celebrating in ČD Zagorje ob Savi	274
I. Skrt: An usefull co-operation of ČD Ilirska Bistrica with veterinary station	275
I. Ogrin: An invitation to all beekeepers of Jugoslavia for the money support to complete the beekeeping institute in Kumrovec ..	275
F. Dervarič: The functioning of ZČDO Murska Sobota	277

OBITUARIES

Detalj s čebelarke razstave na Bledu. Foto: M. Skok

OB 30-LETNICI ČEBELARSKEGA MUZEJA V RADOVLJICI IDA GNILŠAK

3. julija 1959 so v radovljiški graščini odprli čebelarški muzej. Idejo oz. sklep o ustanovitvi muzeja je sprejel odbor Slovenskega čebelarstva I. 1926 (gl. Slovenski čebelar XXIX, 1926, str. 13), tri leta kasneje pa je Avgust Bukovec v Slovenskem čebelarju objavil poziv in navodilo za zbiranje najrazličnejših čebelarških predmetov. Vzpodbuden zgled je dal Bukovec sam, saj je prispeval lep del svojih panjskih končnic za bodočo zbirko.

Glavna zadružna zveza iz Ljubljane, Zveza čebelarških društev Slovenije, občinski ljudski odbor v Radovljici ter biološki in kmetijski inštitut v Ljubljani so nudili Čebelarškemu muzeju podporo in sodelovanje. Seveda brez čebelarjev, ki so sami zbrali velik del gradiva, muzeja ne bi bilo.

Leta 1962 je Skupščina občine Radovljica z odlokom ustanovila Čebelarški muzej in mu priključila še muzeja v Begunjah in v Kropi.

Prvo prenovitev in dopolnilo je muzej doživel ob 200-letnici Janševe smrti. Zveza čebelarških društev Slovenije je muzeju odstopila 350 originalnih panjskih končnic.

Leta 1977 je bil muzej deležen velike pozornosti na simpoziju o čebelarških muzejih v Freiburgu, kjer so kustosi muzeja s pomočjo diapozitivov predstavili panjske končnice. Tega leta so bile v muzeju v opazovalnem panju prvič na ogled žive čebele, zbirka končnic pa je dobila varnejšo in bolj estetsko postavitev. Naslednje leto je muzej razširil svojih šest razstavnih prostorov s sobo o apiterapiji, ki jo je opremil biotični center Medexa. Prvi obiskovalci so bili udeleženci mednarodnega simpozija o uporabi propolisa v Portorožu. Apimondia, ki je simpozij organizirala, je muzeju podelila zlato medaljo.

Iz 120 izbranih panjskih končnic z najbolj značilnimi motivi in iz risb tipičnih slovenskih čebelnjakov je bila postavljena potujoča razstava, ki je od leta 1978 dalje gostovala po slovenskih muzejih, po razstavah oz. sejmih s čebelarstvo tematiko v Ljubljani, Osijeku, Somborju, v okviru muzejskih predstavitev v Beljaku in Kittseeju blizu Dunaja, skupaj s Slovenskim etnografskim muzejem pa še v Zürichu. 1986 je muzej pripravil razstavo Čebelnjaki na Slo-

Pogled na del razstavljenih predmetov v muzeju

venskem v fotografiji in sliki, kar pomeni začetek načrtnega dokumentiranja predvsem zanimivejših starejših čebelnjakov, ki kot svojevrsten in izvirni tip gospodarskega posloja pri nas zaslužijo vso pozornost.

30. obletnica Čebelarškega muzeja je priložnost, da ponovno spomnimo na – zaenkrat – edini tovrstni muzej pri nas in enega zanimivejših v Evropi. Še vedno je v ta namen primerno Bukovčevo povabilo v Slovenskem čebelarju iz l.1929: »...Prišel je čas, da začnemo zbirati predmete, ki so vredni, da jih ohranimo. Naše narodno čebelarstvo je bilo v vsakem pogledu izvirno, resnično narodno... Vso pozornost moramo posvetiti zbiranju panjskih končnic. V njih tiči lep kos zgodovine kmečke slikarske umetnosti. Iz slik je mogoče posneti način življenja slovenskega kmeta v preteklih stoletjih ter njegovo udejstvovanje in čustvanje. V muzejsko zbirko spadajo tudi razni panji, ki so v njih čebelarili slovenski čebelarji... Po starih čebelnjakih je še mnogo

zanimivega starega orodja... Posebno skupino bo tvorilo orodje iz novejšje dobe, kajti muzej naj ne bo samo zbirka starih predmetov... Oddelek za književnost naj zbere vso našo čebelarstvo književnost (knjige, rokopise, stare listine, fotografske posnetke čebelnjakov...) Predmeti, ki so v zvezi z življenjem in z delom naših znamenitih čebelarjev...«

Spodbuditi velja tudi zbiralce, ki imajo v svoji zbirki originalne panjske končnice, modelčke za mali kruhek in voščene figure ipd., da ponudijo svojo zbirko v odkup muzeju ali pa vsaj nudijo možnost dokumentiranja.

Naloga muzeja, določena tudi z zakonom, je torej zbiranje, preučevanje, varovanje in posredovanje kulturne dediščine. Nič manj pomembna ni vzgojno–izobraževalna naloga, h kateri zavezuje okrog 14000 obiskovalcev, kolikor si jih vsako leto ogleda Čebelarški muzej.

Ida Gnilšak

ČEBELARJEVA DELA V SEPTEMBRU

KAREL MAJCEN, VOJNIK

Septembra opravljamo pri čebelah zadnja dela. Družine smo uredili že avgusta. Če ni bilo paše, smo dražilno krmili. Zato je matica zaleгла velike površine, odslej pa bo zalege vedno manj. Konec oktobra ali v začetku novembra bo matica popolnoma prenehala z zaleganjem.

Do 15. septembra moramo družinam zagotoviti tudi dovolj zimske zaloge. Če smo jih avgusta dražilno krmili z večjimi količina-

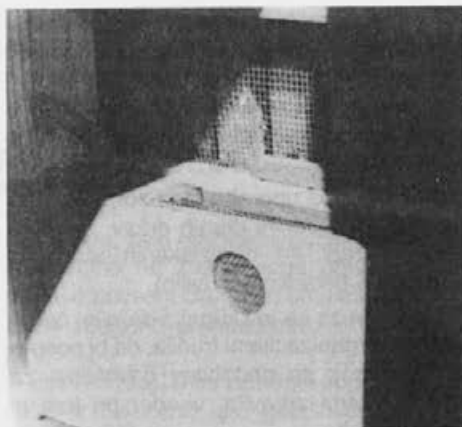
mi, se je okrog gnezda že nabrala zimska zaloga. Če v začetku septembra ocenimo, da je ta premajhna, jo takoj dopolnimo s sladkorno raztopino. Dokrmimo toliko, da imajo približno 1 kg na sat. Ko smo opravili ta dela, pustimo čebele pri miru. Čebele si že od julija dalje mašijo s propolisom vsako režo v panju. Sedaj jih še ne pazimo. To bomo storili, ko bo začelo zmrzovati.

Posebno skrb posvetimo iztočenemu

medu. Med se je že izčistil. Drobir, ki je priplaval na površino, skrbno posnamemo. Skrbeti moramo za higiensko in lepo posodo, ker bi bila velika škoda, da bi čebelar pokvaril med – ta žlahtni dar narave – z neprimerno embalažo. Če ga prodajamo na drobno, poskrbimo za lepe steklene kozarce z okusnim pokrovom in po možnosti z lepo nalepko. Čim lepša bo embalaža, tem lažje in po višji ceni ga bomo prodali. Kupca vedno privlači videz. Kupcu povejmo, da vsak naravni med kristalizira in da ga zopet lahko utekočinimo, če ga segrevamo v vodi do 50° C. Do te temperature se kakovost medu ne spreminja, če pa ga ne porabimo, po določenem času zopet kristalizira. Seveda pa vsa skrb okoli pakiranja in strank odpade, če med prodamo na veliko. Ne dosežemo sicer tako ugodne cene kakor pri prodaji na drobno, je pa denar skupaj, kar je tudi nekaj vredno.

Tudi propaganda o koristnosti in zdravilnih učinkih medu ne bi smela biti zadnja skrb niti čebelarja niti čebelarke organizacije, pa naj bo to čebelarska družina ali občinska oz. republiška zveza.

Prodajo bi znatno povečal en sam list papirja, na katerem bi bili opisani zdravilni učinki medu, način ravnanja z njim in napotki za uporabo. List bi čebelar priložil stranki, ki bi kupila med.

Pitalnik z okencem za kontrolo nivoja raztopine olajša delo čebelarju. (Lado Šušteršič – Medvođe). Foto: J. Mihelič

Tudi na odvečno satje ne pozabimo. Shranimo ga v dobro zaprtih omarah ali v kakšni drugi dobro zaprti posodi. Od časa do časa, to se pravi vsakih 14 dni, ga zažveplajmo, da ga bomo obvarovali pred veččami. To delajmo, dokler se vreme ne ohladi in dejavnost večč preneha.

Kakor sem že omenil, čebele pustimo lepo pri miru. Pripravljajo se na težko obdobje. Če smo vse opravili, kot je treba, bomo tudi čebelarji z mirno vestjo pričakovali pomlad.

KRIZNI ŠTAB ZA ZDRAVLJENJE ČEBEL PROTI VAROOZI MARJAN SKOK

Na pobudo ZČDS smo se 31. maja sestali predstavniki Republiškega komiteja za kmetijstvo, republiške veterinarske uprave, Kmetijskega inštituta Slovenije ter ZČDS in po analizi dejanskega zdravstvenega stanja čebel, ustanovili republiški krizni štab za zdravljenje čebel proti varoozi. Krizni štab bo organiziral in vodil hkratno zdravljenje vseh čebel na območju naše republike.

Pot do tega koraka je bila dolga in težka, za mnoge čebelarje prepozna. ZČDS se je s svojim predsednikom tov. Petelinom in komisijo za zdravstveno varstvo čebel skupaj z vsemi čebelarji borila za učinkovito zdravljenje. Tudi v našem glasilu »Slovenski čebelar« sta varooza in njeno zatiranje že

nekaj let glavna tema. Prva številka našega glasila, ki smo jo v celoti posvetili varoozi, je bila izdana že pred prvo uradno znamenbo prisotnosti varooze pri nas. Tako smo mislili, da smo nanjo pripravljeni, v resnici pa je bilo popolnoma drugače.

Glede zdravil še sedaj vlada velik nered, čebelarji pa si pomagajo kakor vedo in znajo, zato so tudi rezultati zdravljenja različni. Eni so zgubili vse čebele, drugi baje (po njihovem zatrjevanju) niti ene, čeprav so bile izgube družin povprečno zelo velike.

Šele v zadnjem času se je stanje v čebelarstvu nekoliko popravilo, in to z uporabo zdravil na bazi fluvalinata. O tem zdravljenju ne bomo veliko govorili, ker je bilo

v Slovenskem čebelarju o njem že veliko napisanega. Po izkušnjah in po mnenju večine čebelarjev lahko trdimo, da imamo po zaslugi tega zdravila še toliko čebel, in da po njegovi zaslugi lahko spet normalno čebelarimo.

Na žalost pa uporaba tega zdravila, tako pri nas kot v večini drugih držav, ni dovoljena (zaradi še neraziskanih stranskih učinkov in ostankov v živilih).

Naša zveza se je skupaj z drugimi čebelarskimi organizacijami trudila, da bi pospešili postopek za pridobitev dovoljenja za uporabo tega zdravila, vendar pri tem ni imela uspeha.

Medtem pa se je spremenil odnos družbe do čebelarjev. Tako je ZČDS v začetku tega leta dobila iz republiškega sklada za pospeševanje pridelave hrane 500 milijonov dinarjev za regresiranje registriranih zdravil proti varoozi.

Zaradi nezaupanja in razočaranja čebelarjev nad uradno priznanimi zdravili so v ta namen porabili le del denarja, preostanek pa je zveza vezala, da ne izgubi realne vrednosti, in čaka na učinkovitejše registrirano zdravilo.

Na sestanku, 31. maja 1989, je zveza zahtevala odločne ukrepe za zdravljenje čebel, pri tem pa so jo podprli tudi vsi drugi predstavniki. Rezultat tega sestanka so naslednji ukrepi:

- Ustanovili so krizni štab, ki bo po piramidni organizaciji izpeljal zdravljenje čebel proti varoozi (člana kriznega štaba iz ZČDS sta predsednik zdravstvene komisije mag. Javornik in urednik SČ Janez Mihelič, iz VTOZD za veterino Vinko Pipan, iz RKKGP dr. A. Tomašič in tov. Obalova in iz Medexa Boris Slavec).

- Ker zdravilo na bazi fluvalinata ni dovoljeno, naj bi uvozili drugo sistemsko zdravilo, ki učinkuje podobno kot fluvalinat. Kot najprimernejšega so omenili apital, ki ga izdeluje CibaGeigy, s katerim se zdravi pozno jeseni.

- Zdravljenje naj bo hkratno in celovito v vseh čebelnjakih (pri organiziranih in neorganiziranih čebelarjih). Operativna dneva naj bi bila sobota in nedelja.

- Zdravljenje čebel bo izpeljala veterinarska služba, na terenu pa ji bodo pomagali pregledniki čebelarskih društev.

- Čimprej naj bi pridobili ustreznega uvoznika zdravila, ki bi zdravilo pripravil tudi v uporabno obliko (za AŽ panje) in ga ustrezno embaliral.

- Republiška veterinarska uprava bo prek svoje organizacije popisala vse obstoječe čebelnjake in število družin.

- Republiška veterinarska uprava (dr. Tomašič) bo podala strokovno razlago o stanju zdravil na bazi fluvalinata v svetu in strokovno – znanstvene vzroke, zaradi katerih tega zdravila v večini držav še ni dovoljeno uporabljati.

Drugi sestanek kriznega štaba za zdravljenje čebel je bil 19. junija 1989. Tedaj smo pregledali že opravljene ukrepe in se dogovorili za naslednje:

- Uvoz apitola bo verjetno prevzel MEDEX iz Ljubljane, ki je pripravljen zdravilo tudi ustrezno embalirati in ga pripraviti za uporabo.

- V Sloveniji se je že začel popis čebelarskih družin.

- V tem času so na Hrvaškem sprejeli odlok o obveznem zdravljenju čebel (z apitolom), zdravljenje pa je za čebelarje brezplačno.

- Zveza naj skuša pridobiti dodatna sredstva za regresiranje zdravljenja.

Takoj po sestanku je zveza poslala komiteju za kmetijstvo vlogo za dodatna sredstva za zdravljenje čebel. Odgovora na vlogo do sedaj še ni prejela, vendar pa je dobila ustno zagotovilo za dodatnih 1500 milijonov dinarjev, tako da lahko računamo, da bodo sredstva večinoma zadostovala za uvoz in razdelitev zdravil.

Tako bomo prišli do prvega celovitejšega zdravljenja čebel pod vodstvom republiške veterinarske uprave in upam, da bo to postalo stalna oblika sodelovanja med veterinarsko službo in čebelarji.

Ker pa se bo zdravljenje čebel po navodilih proizvajalca začelo šele konec oktobra in nadaljevalo novembra, čebelarjem priporočamo, naj ne čakajo na to zdravilo ampak morajo zdraviti z dosedaj uporabljenimi

zdravili, da si bodo tako zagotovili dovolj zdravih zimskih čebel. Tudi v primeru, če

testiranje pokaže majhno število varoj, je koristno, da čebele pravočasno zdravite.

KAKO PREPREČITI ROPANJE ČEBEL

dr. JOVAN KULINČEVIĆ

Čebelje družine se medsebojno prav nič ne spoštujejo, ko gre za pridobivanje medu. Naravni nagon medonosne čebele žene, da iščejo hrano povsod, še posebej pa pride nagon do izraza pri načinu iskanja. Ne iščejo le medu v satju, ampak jih pogosto pritegne tudi vonj sirupov, sladkorja, sadnih sokov ter vonj vseh drugih sladkih snovi, ki so jim z lahkoto dostopne. Med poskušajo odnesti tudi drugim čebeljim družinam, če imajo za to kako priložnost, še posebej pa takrat, ko ni paše. Pogosto so najmočnejše čebelje družine z največ medu še najbolj nagnjene k temu, da si prilastijo še rezerve medu šibkejših čebeljih družin.

Če čebeljim družinam dodamo medeno satje pred začetkom paše, lahko to zelo hitro povzroči ropanje. Zato je bolje, če medeno satje, ki ga nameravamo pozneje dodajati čebelam, vsako leto dobro osušimo, preden ga uskladiščimo. S tem spomladi, ko jim satje dodamo v panj, preprečimo preveliko vznemirjanje. Čebele »pozabijo« na nujnost pridobivanja katerega koli medu le med obilno pašo, ko so pašne čebele nenehno zaposlene z nabiranjem nektarja. Pa še takrat lahko hitro pride do ropanja, če se npr. bistveno spremenijo pašni pogoji.

Včasih je težko takoj ugotoviti, ali so v panju tujke ali pa le druge čebele iz istega čebelnjaka, čeprav so le-te navidezno gladke, bleščeče in skoraj črne. Pri tujkah lahko izkušen čebelar takoj opazi določeno zbežanost, nekakšno nervozo in značilno obnašanje »krivca«. Tujke ne pristajajo brezskrbno na žrelo tujega panja niti se ne spuščajo v »hraber« boj s stražarkami. Zdi se, da namesto tega poskušajo smukniti mimo stražark, pri tem pa pazijo, da se jih ne bi dotaknile. Kadar stražarke uspejo ujeti tujke, se jih le-te poskušajo otresti. Če so poskušale vdreti v panj močne čebelje družine, so njihove možnosti, da bi se

rešile žive, zelo majhne. Izgubljena čebela, ki pristane na žrelu tujega panja, pa se obnaša povsem drugače: umakne se v kot in se zbegano prepusti stražarkam, ki so jo ujele.

Začetnik kaj lahko zamenja pojav ropanja čebel z določeno igro mladih čebel okoli panja. Mlade čebele krožijo okrog panja, da bi se seznanile z njegovo okolico oz. z njegovo lokacijo, pri tem pa pri čebelah nista opazna niti boj med njimi niti kakršnakoli oblika preplaha. Te letalne igre ponavadi potekajo sredi dneva, še posebej ob toplih in sončnih dnevih v obdobju intenzivnega iznašanja zalege na prosto. Pri »navideznem« ropanju se pogosto tudi izkaže, da so prisotne pravzaprav le čebele iz istega panja, ki ližejo sladkorno raztopino ali med, ki morebiti priteče na plano iz kake razpoke na panju. Takoj ko je ta naloga zaključena, pa je končana tudi ta čebelja aktivnost.

Včasih poteka ropanje čebel tako neopazno, da ga je dejansko težko ugotoviti. Pri takšnem ropanju čebele vdirajo v panj v manjšem številu, neopazno odnašajo med, na žrelu pa ni nobenih sledov o kakem boju. Kljub temu tujke nenehno vdirajo v panj in sproti odnašajo med. V panj vdrejo mimo robov na žrelu oz. prek razpok v panju in posamič zlezejo mimo stražark. Čebelar jih lahko opazi le, če zelo pozorno opazuje dogajanje. Tak način ropanja imenujemo progresivno ali tiho ropanje, proti kateremu se čebele težko upirajo, običajno pa tega niti ne poskušajo. Tako imenovano tiho ropanje se v čebelnjaku lahko razpase do te mere, da skoraj vse čebele druga drugi kradejo med, zato se med porazgubi v vsesplošnem in nekoristnem ropanju.

Vendar pa se ropanje čebel le redko pojavi pri skrbnem čebelarju. Tak čebelar se je že tako ali tako naučil vse, kar je

potrebno, da prepreči ropanje čebel, še posebej v brezpašnih obdobjih. Če je v času, ko obstaja nevarnost, da se pojavi ropanje čebel, nujno odpreti panje, jih bo izkušen čebelar odprl previdno in na hitro opravil delo, ki ga mora opraviti, pri tem pa satja ne bo nikoli odložil tako, da bi bilo čebelam lahko dostopno. Odkrito ploskev satov bo vedno pokrival z mokrim platnom. Tako platno pa je uporabno tudi za druge dele panja, ki jih je treba pri opravljenih s čebelami odstraniti iz panja. V ta namen je v rabi tudi posebej izdelan zaboj, v katerega npr. pri pregledih panjev shranimo satje s čebelami.

Če kljub vsemu opazimo ropanje čebel, moramo v panju zožiti žrela in zadelati vse razpoke in odprtine, skozi katere bi morebiti lahko vdrle tujke. Poleg zoženja žrel včasih pomaga, če na odprtino vzletnice postavimo cevi tako, da zgradimo sistem tunelov, skozi katere morajo zlesti tujke, če hočejo prodreti v panj, in v katerih se zberejo domače čebele in v njih organizirajo obrambo. V primerih obsežnejšega ropanja čebel pa lahko žrelo ali sistem tunelov dodatno zaščitimo s svežo travo.

Šibke čebelje družine moramo prestaviti v poseben čebelnjak. Njihova žrela morajo biti zožena, pregled takih čebeljih družin pa moramo opraviti hitro in previdno, s čimer preprečujemo ropanje čebel. Če moramo te čebelje družine dodatno krmiti, jim krmo dodajamo zvečer v panj, nikakor pa ne izven panja.

Ko okoli panja letajo tujke in kukajo v vsa žrela, vogale in razpoke v panju, izkušen čebelar ve, da je bolje, če panjev ne odpira, razen če to res ni nujno potrebno. Ko se ropanje širi, čebele hitreje pičijo, posebej če so v panju že pobrale ves med.

Če pa se ropanje čebel pojavi pri manjšem številu čebeljih družin in je naravna

posledica in ne posledica čebelarjeve površnosti, je ponavadi najbolje, če pustimo čebele na miru in pojava niti ne poskušamo zaustaviti. Tako ropanje običajno le redko pušča za seboj katastrofalne posledice in se ga ponavadi obranijo čebele same. Kadar pa pride do ropanja med dvema čebelnjakoma, ki stojita nekoliko bolj narazen, lahko izgubimo večje število napadenih čebeljih družin. To se lahko zgodi zato, ker je mogoče, da se v napad na sosednji čebelnjak postopoma vključijo vse čebelje družine iz čebelnjaka, ki je napad začel.

Kadar je napadena le ena, sicer razmerna močna čebelja družina, jo lahko prestavimo na drugo mesto v čebelnjaku, po možnosti med kako grmovje. Žrelo moramo v tem primeru zožiti na velikost ene same čebele, prek njega pa nametati zeleno travo ali pa krpo, napojeno z nafto. Na mesto, kjer se je ropanje začelo, postavimo drug panj. V njem naj bo en sam sat, ki vsebuje zelo malo medu. Ta ukrep proti ropanju čebel pogosto učinkuje tako, da takoj ko čebele poberejo to majhno količino medu, rop preneha.

Pčelar št. 7/89

Prevod: Irena Ogrin,

Pripis urednika:

Poleg opisanih sredstev in metod za preprečevanje ropanja v jesenskem času pa čebelarjem priporočamo tudi uporabo benzaldehida, ki ga nakapamo na manjše krpe blaga in jih položimo ob žrelo panja, kj ga napadajo roparice. Čim bolj močan je rop, tem več benzaldehida uporabimo. Ropanje v zelo kratkem času preneha. Seveda pa moramo tudi pri njegovi uporabi žrela panjev zožiti. V Ljubljani ga prodaja Kemoservis - fotomaterial.

»DNEVI ČEBELARSTVA« SARAJEVO 89

Vse razstavljalce in obiskovalce obveščamo, da bo prireditve »DNEVI ČEBELARSTVA 89« potekala od 12. do 15. oktobra 1989 v Sarajevu.

Program prireditve bo objavljen v prihodnji številki Slovenskega čebelarja.

**Zveza čebelarjev
Bosne in Hercegovine**

MOČNE NAMESTNIKOVE DRUŽINE

ANDREJ DVORŠAK

Daneta Namestnika poznajo Litijani in tudi drugod po Sloveniji predvsem kot ne-utrudnega lovskega rogista, ki ima nemalo zaslug, da so slovenski lovski rogisti danes to, kar so. Brez njega bi jih bilo manj in tudi novih skladb ne bi imeli. Le malo ljudi pa ve, da je Namestnik tudi čebelar, takšen pravi, z dušo in srcem, ki kljub vsem nadlogam uspešno čebelari.

»Oče je bil železničar in na železniških postajah, kjer smo stanovali, so bili vedno čebelnjaki. Koza in čebele so bile sopotnice vsakega železničarja. Da so ravno železničarji nekoč imeli mnogo panjev, ni naključje. Imeli so popuste pri prevozih in neumni bi bili, če jih ne bi izkoristili za prevoz čebel. Pa takrat se je še splačalo čebelariti. Medila je ajda, boleznin ni bilo toliko kot danes, muhe pa so prinašale dragocen med in vosek, ki je marsikateri družini omogočal boljše življenje,« se spominja Dane.

Čeprav je vso mladost preživel ob čebelah, lastnega čebelnjaka ni imel. Preveč je bilo drugih skrbi in obveznosti.

Do prve družine in panja je prišel šele leta 1973. Takrat so čebelarji na gradu Bogenšperk organizirali čebelarski tabor. Namestnika so kot veččega oblikovalca in kaligrafa zaprosili, da jim naredi osnutek za vstopnico. V zahvalo pa so mu podarili dva stara panja s čebelami. Tako se mu je izpolnila prtajena želja, ki je v mladosti ni uresničil, kasneje pa jo je potisnil v ozadje.

Stari čebelarji so začetnika začeli učiti in mu vlivati v glavo vso čebelarsko modrost. Pa ni bilo potrebno pretirano učenje, kajti Namestnik se je še spominjal veččin svojih prvih učiteljev – železničarjev čebelarjev.

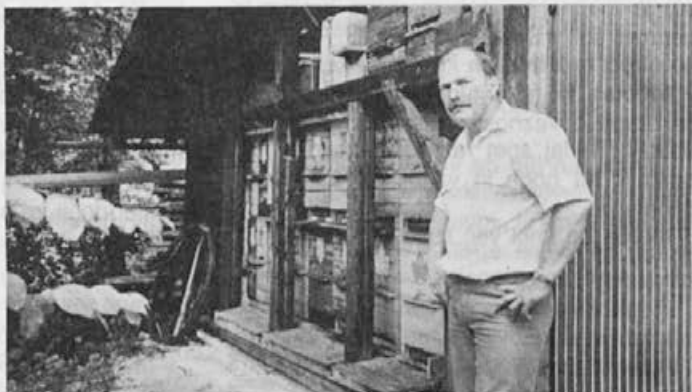
Star čebelar Jože Vrtačnik mu je dal najboljši nasvet. »Poslušaj vse čebelarje, naredi pa le tisto, kar sam misliš, da je prav.« Skupaj z nasvetom mu je dal še starinski panj. Dane si je Vrtačnikove besede dobro zapomnil, panj pa pazi kot kakšno relikvijo. Takšnih danes ne najdeš več...

»Ko sem še živel na postaji in nisem mogel priti do lastnih čebel, sem prebral Lakmayerjevo knjigo 'Umni čebelar'. Znal sem jo na pamet. Sedaj, ko imam čebele, pa spet berem strokovno literaturo in se učim. Znanja ni nikoli dovolj in čebelarjenje se je v zadnjih nekaj letih bolj spremenilo kot prej v petdesetih.«

Sedem let ima za varoo v panjih, a doslej jo je, kot sam pravi, uspešno krotil le z izrezovanjem trotovine in drugimi biološkimi načini zatiranja. Plinil ni niti enkrat, kljub temu pa mu čebele dobro uspevajo.

Omenil je, da je poleg izrezovanja trotovine, takoj po točenju cvetličnega medu, močno omejil prostor za zaleganje. Prepričan je, da je tudi to vplivalo na zadrževanje invazije zajedavcev.

Zadnje čase ga bolj skrbi huda gniloba čebelje zalege. Te je v Litiji menda kar

Dane Namestnik – uspešen v boju z varoo. Foto: A. D.

*Dane Namestnik
Prvomajska 3, 61 270 Litija
Tel.: 061-881-392*

DOMAČ TOČEN MED

*Vrsta medu
Med točen dne
v
Rok neomejen!*

Vsebina kg

Nalepka za kozarce z medom, ki jo uporablja čebelar Dane Namestnik.

dovolj, tako da je strah upravičen. Pa je ne bi bilo, če posamezniki, ki se imajo za nadvse imenitne čebelarje in strokovnjake, ne bi neodgovorno prenašali panjev ter jih nato prepustili samim sebi.

Dane je prepričan, da se lahko čebelar brani pred različnimi boleznimi le tako, da ima vedno nadpovprečno močne družine, kar istočasno vpliva tudi na donos medu. Sam zato slabiče vedno združi in med dvanajstimi do šestnajstimi družinami, kolikor jih običajno ima, ni niti ene, ki bi po moči zaostajala.

V več kot poldrugem desetletju si je nabral veliko praktičnih izkušenj, te pa je nekaj časa prenašal na mlajše čebelarje, saj je bil mentor čebelarskega krožka v osnovni šoli v Šmartnem pri Litiji. Pravi, da so otroci radi hodili h krožku, a ker je imel v sobotah, ko je bil tudi čebelarski krožek, še druge obveznosti, je svoje mentorstvo opustil. Sedaj spet razmišlja, kako bi ga postavil na noge in vzgojil še kakšnega čebelarja ...

Morda bo imel več časa prihodnje leto,

ko bo dogradil nov čebelnjak, v katerega bo vnesel nekaj spoznanj iz prakse in ga prilagodil lastnim potrebam. Med drobnjarji, ki jih bo upošteval pri gradnji, je shramba za satje, v kateri bo tak prepih, da bo pregnal vse voščene večče in drug mrčes. Poleg tega bo del čebelnjaka regalnega tipa in za panji bodo po vsej dolžini osipalne deske, kar mu bo olajšalo delo med pregledovanjem in premeščanjem čebel iz različnih panjev. Med zanimivosti bo sodil tudi ventilator, s katerim bo spihal čebele s satov. Do tega je prišel zato, ker ne kadi in ker mu je vsak dim v čebelnjaku zoprn.

Idej Danetu Namestniku zlepa ne zmanjka, le časa, da bi vse uresničil, ima premalo. Ko pa sem pregledoval kroniko, ki jo piše in v kateri je zajeto skoraj vse, kar počne, se mi je zazdelo, da ima njegov dan zagotovo kakšno uro več, kajti Namestnik ima resnično marsikaj pokazati. Odličje Anton Janša III. stopnje pa je le eno od stoterih priznanj in odlikovanj, ki jih je doslej dobil za svoje nesebično družbeno delovanje.

VAROOZA NA TEHNIČNEM INŠTITUTU ZA ČEBELARSTVO V FRANCJI – POSKUSI Z APISTANOM LETA 1988

R. Borneck in B. Merle

La Guyonnerie – 91440 Bures sur Ivette

Naslov originalnega članka: Varroatose à l'Institut technique de l'apiculture –
Essais sur Apistan en 1988

Prevedel in priredil: prof. dr. J. Senegačnik

Pričujoči članek (ki sem ga za Slovenskega čebelarja prevedel iz francoščine) izpod peresa dr. R. Bornecka, predsednika Apimondie, je tisto, kar smo že dolgo čakali in deloma že dobivali po kapljicah. Vsebuje natančne podatke o učinkovanju fluvalinatnih trakov na varoo, ukvarja pa se tudi s fluvalinatnimi ostanki medu in voska. Članek razpršuje marsikateri dvom, ki je do sedaj razjedal čebelarje, zato ga berimo in študirajmo z vso resnostjo, ki jo zmoremo. Sicer pa naj govorijo dejstva sama – op. prev.

PREDGOVOR

Tehnični inštitut za čebelarstvo danes objavlja del raziskav, ki so jih opazili v zadnjih treh letih v zvezi z uporabo fluvalinata. Če je po eni strani že videti, da smo odkrili najboljši postopek za zatiranje varoe, želimo po drugi strani ugotoviti še morebitne možnosti za odpornost na to zdravilo.

Z uporabo fluvalinata seveda problemov še ni konec in lahko se zgodi, da bodo čebelarji tudi v »očiščenih« panjih brez varoj našli poškodovane čebele.

Po vsej verjetnosti bodo virusi ostali tudi v panjih brez varoe in tako morda še marsičesa ne bomo mogli uspešno pojasniti.

OPIS DOSEDANJIH RAZISKAV

V okviru zatiranja varoe smo predhodne poskuse o vplivu piretroida fluvalinata na odrasle čebele in na zalego na našem inštitutu opravili že v letih 1985 in 1986. O tem smo objavili tudi več člankov.

Ob koncu 1986 in v začetju 1987 pa smo v sodelovanju z zelo velikim številom čebe-

larjev po vsej Franciji opravili velik poskus na približno 100.000 panjih. Pri tem smo dognali, da nizke količine fluvalinata za čebele niso toksične, pač pa močno učinkujejo na varoo. Rezultate, ki so prihajali z različnih koncev, smo nato pregledali in uskladili ter nadaljevali z delom. Noben od sodelavcev ni poročal o kakšni nenormalni reakciji čebel ob uporabi fluvalinata.

Leta 1987 smo učinkovitost apistana (tj. PVC trakov, prepojenih z 10 odstotki fluvalinata) preskušali na okuženih družinah pozimi. Tokrat smo skušali ugotoviti najprimernejši položaj apistanskih trakov v panju in odvisnost učinkovitosti od koncentracij fluvalinata na trakovih (10, 20 in 30 odstotkov).

I. UVOD

Tu opisani poskusi so potekali od 6. do 11. avgusta 1988. Poskuse je financiralo podjetje Zoecon v zvezi z registracijo sredstva. Pri poskusih, ki jih je načrtoval prof. dr. Ducos de Lahitte z veterinarske fakultete v Toulousu, je sodeloval tudi g. Sheata-Sheata, biolog podjetja Zoecon, ki ima svoj sedež v Dallasu v ZDA.

I. 1. NAMEN RAZISKAV

Nameni poskusov so bili naslednji:

1. preizkusti učinkovitost dveh apistanskih trakov teže 8 gramov, ki sta vsebovala po 10 odstotkov aktivne snovi, če sta v okuženem panju z zalego v poletnem času učinkovala šest tednov neprekinjeno;

2. preskusiti neškodljivost tega dolgotrajnega terapevtskega postopka za čebele;

3. ugotavljati možne spremembe v obnašanju čebel tako med zdravljenjem kot po njem, v povezavi z vzrejo, donosom in razvojem družin;

4. dognati, kakšne količine (preostankov) aktivne snovi bi po različnih vstavitvah lahko ostale v medu in vosku.

II. MATERIAL IN METODE

2. 1. Material

Poskuse smo izvedli v 40 Dadantovih panjih. Panji so bili opremljeni s posebno napravo za štetje odpadlih varoj.

2.1.1. Apistanski trakovi so bili sestavljeni iz mešanice polivinilklorida in 10 odstotkov aktivne snovi, tj. čistega fluvalinata. Trakovi so bili dolgi 25 cm, široki 3 cm, debeli pa 2 mm in so tehtali po 8 g. Vsebovali so torej po 0,8 g aktivne snovi. V vsak panj so vstavili po dva traka.

2.1.2. V omenjenih panjih so bile evropske čebele, tj. *Apis mellifica*. Okuženost družin z varjo je bila različna, toda nikjer manj kot dve varoi na 200 čebel.

2.2.1. Eksperimentalne skupine

Oštevilčili smo 40 poskusnih družin in razdelili v štiri skupine po 10 panjev. Ocenili smo število čebel, zaleženih celic in stopnjo okuženosti. Panje smo nato namestili na istem stojišču, da bi zagotovili iste ekoklimatske pogoje.

1. skupina: panji št. 3, 5, 6, 16, 21, 23, 26, 29, 31, 35.

Te družine so dobile po dva apistanska trava med sata 3 in 4 ter 7 in 8. Traka sta v panjih ostala od D 0 (tj. dan nič) 6. 6. 1988 do D + 42, tj. do 18. 7. 1988. Na ta dan smo panje uničili, nato pa prešteli varoe na čebelah in v zalegi.

2. skupina: panji št. 1, 4, 12, 17, 20, 25, 28, 33, 34, 37.

Te družine so prav tako dobile po dva traka apistana, po 42 dneh pa so bile v razmaku 7 dni dvakrat zdravljene še s perizinom (Bayer), po postopku, ki je predpisan za ta akaricid.

3. skupina: panji št. 7, 8, 10, 18, 22, 27, 30, 36, 38, 40.

V vseh 10 panjev te skupine je predstavljalo »kontrolno skupino«. Obdelali smo jih

z amitrazom (Antivarroa Scherring) na D 0, D + 7, D + 14, D + 21, po postopku, ki je za to predviden (aerosol 90 sekund, podobno kot pri nas z aparati »dihur«, vodna emulzija). Ob koncu so te družine na D + 42 in D + 49 zdravili še s perizinom.

4. skupina: panji št. 2, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 24, 32, 39.

Te družine so dobile po dva apistanska traka, podobno kot skupina 1 in 2, nato pa so jih posebno natančno opazovali do D + 70, da bi odkrili morebitne možne spremembe v obnašanju, ki bi bile posledica zdravljenja.

2.2.2.1. Vsi panji so imeli čistilno napravo za odstranjevanje varoj. Le-te so se lepile na namaščen papir pod mrežo na podnici. Papirje so jemali iz panjev, jih preganili, oštevilčili, prenesli v laboratorij in nato prešteli varoe. Čebele do namaščenega papirja niso imele dostopa.

2.2.2.2. Mrtve čebele so zbirali na belih plastičnih mrežah površine 1 m² pred panji.

2.2.2.3. Zapiranje matic v kletke

Da bi zmanjšali površine zalege od uničenja 1. skupine dalje in da bi omogočili štetje varoj na zmanjšanem številu celic, smo matice v skupinah 1, 2 in 3 na dan D + 28 dali v kletke in jih nato vrnili v panje. V skupinah 2 in 3 smo jih izpustili na dan D + 45.

2.2.2.4. Pobiranje mrtvih čebel in varoj

Pobiranje je potekalo vse dni v razmiku D + 1 do D + 8, vsak drugi dan v razmiku D + 8 do D + 18 in vsak četrti dan v razmiku D + 18 do D + 42.

2.2.3. Odzem medu in voska za kontrolo ostankov

Odvzeli so 50 vzorcev medu in 50 vzorcev voska: po 5 iz vsake skupine od 1 – 4 na dneve D + 1, D + 28, D + 42, nato pa še posebej na D + 70 iz 4. skupine. Tri petine vzorcev, torej po 30 vzorcev medu in voska, so dali v analizo na fluvalinat.

REZULTATI IN RAZPRAVE

Smrtnost varoj pri posameznih poskusnih skupinah prikazujemo na tabelah 1–4. Podani so le globalni rezultati in odstotek učinkovitosti ob koncu zdravljenja.

Tabela 1: 1. skupina, dva traka apistana na panj za šest tednov, uničenje družin 43. dan

Oznaka panja	število mrtvih varoj med D + 1 in D + 42	Uničenje družin Število mrtvih varoj na čebelah	družin na zalegi	Skupno število mrtvih varoj	Učinkovitost (v %)
3	792	1	0	793	99,87
5	2071	9	2	2082	99,47
6	329	6	1	336	97,91
16	3054	10	2	3066	99,61
21	1536	4	0	1540	99,74
23	1103	4	0	1107	99,64
26	2620	4	0	2624	99,85
29	4492	4	0	4496	99,81
31	442	1	2	445	99,33
35	1902	1	0	1903	99,95

Diagram št. 1 grafično prikazuje, kako so varoe pri skupini št. 1 poginjale na določene dneve. Odpad je prikazan v odstotkih.

Učinkovitost so izračunali po že utečenem postopku: Število mrtvih varoj od D 0 do D + 42 delimo z vsoto D 0 do D + 42 + število mrtvih varoj po uničenju družine. Po uničenju 10 družin smo v 25.583 celicah zalege našli še 7 varoj. Na 134.398 odraslih mrtvih čebelah iz vseh uničenih družin smo našli skupno 44 varoj. Če seštejemo obe števili, to zneso 0,28 odstotka od celotnega števila varoj.

Pri tej skupini je bila učinkovitost apistan-

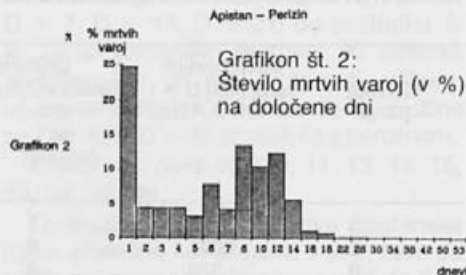
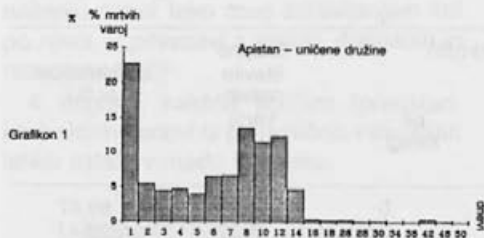
skega postopka $100 - 0,28 = 99,72$ odstotkov.

Prva skupina je nedvomno najzanimivejša, ker praktično ni bilo možnosti za ponovno okuženje, kajti družine so bile uničene nekaj ur potem, ko smo trakove vzeli iz panjev.

3.1.2. Smrtnost 2. skupine. Ta skupina je bila zdravljena z apistanom enako kot prva. Na 43. dan, pri prvi uporabi perizina, je poginilo 75 varoj, pri drugem postopku na 50. dan pa je odpadlo 19 varoj, skupno 94, tj. 0,47 odstotka. Učinkovitost apistana pri tej skupini je torej bila: $100,00 - 0,47 = 99,53$ odstotkov.

Tabela 2: 2. skupina, dva traka apistana na panj za šest tednov, nato sledita na D + 43 in D + 50 zdravljenji s perizinom

Oznaka panja	Število mrtvih varoj med dnevi D + 1 in D + 42	Kontrolni postopek s perizinom		poginulih varoj	Učinkovitost (v %)	
		Prva vstavitev	Druga vstavitev			
1	4780	3	4	4787	99,85	
4	2346	18	13	2377	98,70	
12	2704	17	7	2728	99,12	
17	1018	0	0	1018	100,00	
20	1651	4	3	1658	99,58	
25	358	propadla na D + —		28	358	100,00
28	10940	3	8	10951	99,92	
33	772	4	4	780	98,97	
34	1199	10	10	1219	98,36	
37	291	14	3	308	94,48	
Srednja vrednost učinkovitosti:					99,53 %	

3.1.3. Smrtnost varoj pri 3. skupini

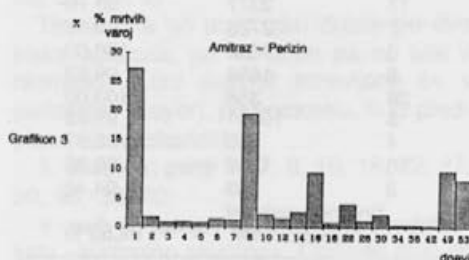
Skupina 3 je bila tako imenovana kontrolna skupina. Pri štirih zaporednih vstavitvah sredstva amitraz je bil padec varoj naslednji: 27,34 %, 19,56 %, 5 % in 4,9 %.

Po dveh zaporednih zdravljenjih s perizinom, ki sta sledili uporabi amitraza, pa je odpadlo: prvič 9,99 % in drugič 8,53 %, skupno torej 18,52 %. Učinkovitost štirih zaporednih zdravljenj z amitrazom je bila 81,48 odstotkov.

Tabela 3: 3. skupina, kontrolna skupina z amitrazom na dneve D 0, D + 7, D + 14, D + 21, nato še zdravljenji s perizinom na D + 43 in D + 50

Oznaka panja	Skupno število mrtvih varoj po 4 zap. zdrav. z amitrazom	Število mrtvih varoj po zdravljenjih s perizinom		Skupno število mrtvih varoj	Učinkovitost (v %)
		Prva vstavitev	Druga vstavitev		
7	4749	11	10	4770	99,56
8	1316	175	135	1626	80,93
10	5510	1004	1032	7546	73,02
18	3223	690	372	4285	75,22
22	1548	10	32	1590	97,36
27	1920	590	477	2987	64,28
30	1062	2	1	1065	99,72
36	264	56	65	385	68,57
38	728	6	20	754	96,55
40	688	31	55	774	88,89
Srednja vrednost učinkovitosti:					81,48 %

Grafikon št. 3:
Odpadanje varoj na določene dni pri amitrazno - perizinskem postopku

Četrto skupino smo zdravili z apistanom enako kot skupini 1 in 2, vendar smo jo nato opazovali še do dneva D + 70. Po odstranitvi trakov je odpadlo še 172 varoj, tako da je bila učinkovitost zdravljenja 99,38 odstotkov. Seveda tu ni bilo mogoče izključiti ponovne okužbe.

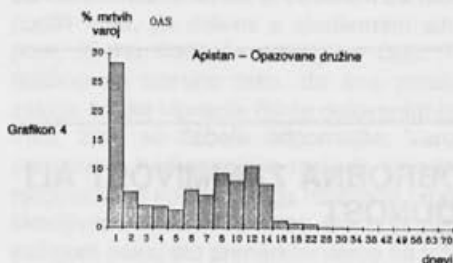
3.2. Smrtnost čebel

Ugotavljali smo tudi smrtnost čebel za vse štiri skupine. Po vrstnem redu so bile na čas od D + 3 do D + 42: 2512, 2650, 2874 in 2640 za 150000 - 200000 čebel za vsako skupino. Ta smrtnost ustreza

Tabela 4: 4. skupina, dva traka apistana na panj za šest tednov, nato še štiri tedne opazovanj morebitnih sprememb v obnašanju

Oznaka panja	Število mrtvih varoj med dnevi D + 1 in D + 42	Število mrtvih varoj med dnevi D + 43 in D + 70	Skupno število mrtvih varoj	Učinkovitost (v %)
2	252	20	276	92,75
9	10481	23	10504	99,78
11	3569	9	3577	99,78
13	2960	12	2972	99,60
14	1148	23	1171	98,04
15	2008	13	2021	99,36
19	2907	38	2945	98,71
24	997	14	1011	98,62
32	1886	11	1897	99,42
39	1426	10	1436	99,33
Srednja vrednost			učinkovitosti:	99,38 %

Grafikon št. 4.: Odpadanje varoj (v %) pri četrti skupini po določenih dneh

normalnim pogojem. Pri tretji skupini pa smo ugotavljali točkovno zvišanje smrtnosti po vsakem zdravljenju z amitrazom. Možno je, da je ta (zvišana) smrtnost posledica samega zdravljenja.

Tabela 5: Ostanke fluvalinata v vzorcih voska (v mg/kg). Občutljivost metode: < 0,1 mg/kg

Oznaka panja	Odvzem na D + 1	Odvzem na D + 28	Odvzem na D + 42	Odvzem na D + 70
2	< 0,1	< 0,1	< 0,1	< 0,1
6	< 0,1	< 0,1	< 0,1	
8	< 0,1	< 0,1	< 0,1	
10	< 0,1	< 0,1	< 0,1	
11	< 0,1	< 0,1	< 0,1	
13	0,6			
15	0,5	< 0,1	0,8	< 0,1
18	< 0,1		0,2	
21	< 0,1		0,8	
22		< 0,1		
26		0,3		
31	< 0,1		0,3	

Nadalje se zdi, da je motnjo, ki se je v naslednjih dneh kazala v zvišanem številu mrtvih čebel pri vseh štirih skupinah, povzročilo tudi vstavljanje matic v kletke. Naš sistem zbiranja mrtvih čebel sicer ni bil najboljši, vendar je ustrezal za ugotavljanje morebitnih nepravilnosti.

3.3. Spremembe v obnašanju

Pri posameznih družinah, na zalegi in donosu medu v času poskusov nismo opazili nepravilnosti v obnašanju. Ena sama družina (slaba) je med poskusi umrla.

3.4. Analize ostankov fluvalinata v vzorcih medu in voska

28 od 50 vzorcev voska so na fluvalinat analizirali s kromatografskim postopkom. Občutljivost metode je bila < 0,1 mg/kg.

Rezultati so prikazani na tabeli 5.

Pri analizah medu, kjer je meja detekcije < 10 mikrogramov/kg, tj. desetkrat manj kot pri vosku, v nobenem od tridesetih analiziranih vzorcev niso uspeli dokazati fluvalinata.

Če so vosek uporabljali, so bile količine ostankov v njem znatno nižje od tistih, ki so dovoljene v humani uporabi.

3.5. Smrtnost čebelje uši

Uši na čebelah so bile uničene že prve dni, ko so bili trakovi v panjih. Nismo jih šteli, vemo pa, da je učinek apistana na uši zelo dober. O tem učinku smo poročali že na simpoziju za varoo v Zagrebu 1986.

Opisani klinični poskusi so pokazali, da je zdravljenje proti varoi z apistanskimi trakovi, ki so v panju ob prisotnosti zalege 42 dni, zelo uspešno.

Učinkovitost je bila med 99,38 in 99,72

odstotki. Zdravilna snov ni delovala škodljivo na matice, trote in čebele.

V vzorcih medu niti z občutljivimi metodami ni bilo mogoče odkriti fluvalinata, količine, odkrite v vosku, pa so bile nižje od dopustnih dnevnih doz.

Do sedaj je postopek z apistanom od vseh najbolj preprost. Po svoji zasnovi apistan pokriva vse zahteve, povezane z življenjskim ciklom čebelje družine in varoe.

Vzrok, da uspeh zdravljenja ni 100 odstoten, moramo iskati v priložnostnih ponovnih okužbah zaradi prihoda tujih čebel in trotov v panje.

Ker so bile leta 1988 slabe ekoklimatske razmere, še nismo mogli upoštevati pridelka medu.

Naši rezultati so podobni tistim, ki jih je dobil prof. Ducos de Lahitte iz Toulousa. Vsi skupaj bi bili primerni za obširnejšo objavo v kakem znanstvenem časopisu.

Naravno čebelarjenje

ČEBELARJENJE M. K. THUNA – OBROBNA ZANIMIVOST ALI IZZIV ZA PRIHODNOST

JANEZ FIRM

Naravni čebelarji smo s pomočjo Gibanja za naravno prehrano pi RK ZSMS organizirali predavanje Matthiasa K. Thuna iz Marburga v ZR Nemčiji. Predavanje nam je odprlo za današnje čase povsem nov način in perspektivo čebelarjenja. Ta način je avtor razvil ob svoji materi Mariji Thun, ki biološko vrtnari glede na kozmične ritme (konstelacije) zvezd in je tudi avtorica »Luninega setvenega koledarja«. Pomagala so mu tudi dela antropozofa Rudolfa Steinerja. Žal smo bili pri organizaciji predavanja časovno vezani na predavatelja, zato je bilo predavanje za čebelarje v zelo neugodnem času in zato tudi slabo obiskano.

M. K. Thun čebelarji s sedemdesetimi panji na povsem svojstven način. Pred tem je čebelaril klasično in tudi vzgajal matice. Zdaj skuša čebelarjenje, ob upoštevanju kozmičnih ritmov, ki mu olajšujejo delo, čim bolj prilagoditi čebeli. V svojem čebelarstvu

ne uporablja nobenih umetnih zdravil, poživil in tudi ne satnic. Panji so okrogli koši iz naravne snovi, satnic ne menja in ne predstavlja zalege. Toči enako ali več kot drugi čebelarji, ima manj dela (glavno delo pri njem je odvzem in nega medu), čebele so odporne in zdrave. Varoozo zatira oz. zavira s homeopatsko metodo tako, da ta nima možnosti, da bi povzročila večjo škodo. Čebele krmi s sladkornim sirupom, kateremu doda čaje iz zdravilnih rastlin (hrastovo lubje, regrat, rman, njivska preslica, baldrijan, kopriava).

Na ta naravni način čebelarjenja in homeopatsko metodo oviranja škodljivcev ga je navedlo branje del R. Steinerja, ki je pisal tudi o čebelah. Ta je trdil, da bo pri čebelah (in tudi pri ljudeh) v naslednjih sto letih prišlo do slabokrvnosti zaradi vzreje matic, siromašenja cvetoče flore (monokulture, gnojenje z mineralnimi gnojili, zato

neravnovesje v prehrani rastlin in s tem čebel) ter čebel zaradi krmljenja s sladkorjem, ki pa je danes neizbežno. Bolezni in zajedavci pa lahko ugonobijo slabokrvno čebelo. Slaba vzreja matic je, da se je začetek vzreje odvijal v vodoravni, šestokraki čebelji celici, ki deluje drugače kot okrogel viseč matičnik, zato te matice čebelam ne ustrezajo. Čebelam moramo pustiti svobodno izbiro matic (sami lahko odpiramo le družine, ki nam odgovarjajo), prostora in gradnjo satja, saj Steiner trdi, da je satje za čebele to, kar je za človeka telo. Zato jim daje le začetne trakove satnic. Njegovi panji so v obliko košev. Prehod od klasičnega načina čebelarjenja je trajal za čebele tri leta. V teh letih je imel več dela, čebele so hotele nadoknadi rojenje, ki jim ga je prej preprečeval. Zdaj ima le še deset odstotkov družin, ki roje. Ker v Nemčiji danes ni možnosti, da bi čebelam za zimo pustili med, jih dokrmi s sladkornim sirupom, ki mu doda že omenjene čaje. Te rastline so izbrane tako, da ima zimska zaloga enake vibracije (širše delovanje) kot med, zato so čebele odpornejše. Varoo preganja s homeopatsko metodo tako kot njegova mati koloradskega hrošča in druge škodljivce rastlin. Pripravek D8 pripravi s sežigom nekaj sto primerkov varoe na trdih drveh. Pepel nato stre in zmeša z devetimi deli vode. Dobljeno raztopino še sedemkrat razredči z devetkratno količino vode. Ob ugodni zvezdni konstelaciji škropi čebele s tem pripravkom spomladi 3–4 krat in s tem varoo tako zavre, da ne more povzročiti resne škode.

Janez Firm iz Litije se trudi, da bi čim bolj naravno čebelaril. Foto: J. Mihelič

Sklepamo torej lahko, da je njegovo čebelarjenje preprostejše, cenejše, ima manj dela, med in čebele pa zdrave. Manj je tudi odvisen pod nakupa repromateriala, saj kupuje le sladkor in za vzorec satnic.

Navodila, kdaj naberemo kako rastlino za čaje, so podana v »Luninem setvenem koledarju« (za vsako leto posebej ga izda ČZP »Kmečki glas«) in v reviji »Moj mali svet«, prav tako tudi navodilo za protivarozni pripravek D 8 in za ostale posege pri čebelah. Svoj način čebelarjenja podrobno predstavlja v svoji knjigi »Die Biene« (s podnaslovom Reja in nega glede na kozmične ritme).

POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL

Pogače so sicer draga, a zelo uporabna čebelja krma, s katero lahko čebele krmimo vse leto. Še posebej se obnesejo poleti, kadar prične zmanjkovati paše in jih je potrebno dodati zato, da matica nadaljuje z zaleganjem jajčec. Prav pa pridejo tudi pozimi, ko ni mogoče krmiti s sirupom, s čimer dosežemo, da začne matica pravočasno vzrejati zalego.

Za svoj čebeljak izdelujem pogače sam. V čisti večji posodi segrejem dva litra vode, vanjo pa vmešam 10 kg kristalnega sladkorja. Dokler ne zavre, maso občasno premešam, nato pa zmanjšam plamen in jo pustim vreti še 20–30 minut. Ko se na površini začne tvoriti pena, ji dodam 1/2 kg pekovskega kvasa ter vse skupaj dobro prekuham. Počakam, da se zmes ohladi,

nato pa vmešam 2 kg medu, in sicer tako, da se med popolnoma spoji z maso. Zatem jo razdelim v več posod, da bi se čimprej popolnoma ohladila, medtem pa jo še nekajkrat premešam. Od hitrega hlajenja je namreč odvisna kakovost pogače. Čim hitreje se pogača ohladi, tem kakovostnejša je, bolj sveža in mehkejša. Če zmes ni taka, ker je preveč ali premalo prekuhana (kar pa se izkušenemu čebelarju ne zgodi tako pogosto), ji ponovno dodamo 2 l vode, jo še malo (približno 10 minut na majhnem plamenu) kuhamo in ponovno razdelimo v več posod ter mešamo, dokler se ne ohladi. Ohlajeno testo shranimo do njegove uporabe. Ko ga želimo dodati čebelam, si najprej priskrbimo ustrezno število vrečk, ki jih s pomočjo lesene kühlnice ali lopatke napolnimo s pogačo in jih razdelimo čebelam. Ustrezne vrečke lahko kupite v trgovini ali pa jih napravite po želji iz zvitkov za izdelavo vrečk, ki jih uporabljamo v gospodinjstvu za shranjevanje hrane v zmrzovalnikih. Najcenejše pa so PVC vrečke od navadnega mleka. Po uporabi jih seveda operemo in shranimo za izdelavo pogač.

Če ne potrebujemo večjega števila pogač ali pa nimamo na voljo večjih posod, oz.

če jih tudi imamo, a smo šele začetniki, kuhajmo raje v manjših posodah, dokler si ne pridobimo izkušenj. Najbolje je vzeti 1/2 l vode, 2,5 kg sladkorja, četrtino polkilogramskega zavitka kvasa in 1/2 kg medu. Pogača je enaka prejšnji, le da je je količinsko manj.

Veliko čebelarjev je napačno prepričanih, da je izdelava pogač odveč in da se po kakovosti ne morejo meriti s tistimi, ki jih kupimo v trgovini. Sam sem nasprotno prepričan, da so domače pogače precej kakovostnejše od kupljenih, treba pa se je seveda potruditi, da so čim boljše. Zato moramo imeti tudi ustrezne delovne prostore, kajti za izdelavo večjih količin pogač je potreben poseben prostor. Ko si pridobite izkušnje, hitro ugotovite, da izdelava pogač ni problem, ki ga ne bi bilo moč obvladati. Da se izdelava pogač tudi finačno izplača, nam potrdi preprost račun.

Pogače moramo pripravljati skrbno, z veliko dobre volje in potrpljenja, brez nervoze, da se nam sladkor ne bi zapekel. Biti morajo trdne, prožne in sveže. Kajti le takšne pogače koristijo čebelam.

Vir: Pčelar št. 5/89, str. 146
Prevedla: Irena Ogrin

TUDI TAKO JE TREBA RAZMIŠLJATI

JOZO ERPAČIĆ

OB DNEVU ZAŠČITE ČLOVEKOVEGA OKOLJA

Čebelarji ponavadi zelo radi sprejmemo in z veseljem pozdravimo vsak nov tehnični pripomoček, ki pospešuje čebelarska opravila oz. omogoča, da le-ta hitreje potekajo. Tako bodo nekateri čebelarji z navdušenjem sprejeli tudi pripomoček, ki ga prodajajo pod imenom »maja spaj«, saj je njegov glavni namen ta, da nadomesti uporabo naprave za dimljenje, ki so bile že večkrat vzrok požarov.

Vendar bi se morali ob tem vsi zavedati, da vendarle nismo samo čebelarji, ampak najprej predvsem prebivalci tega našega edinega planeta, in da nam je pri našem človeškem razvoju in napredku ena prvih nalog, da ne ogrožamo nobene oblike življenja na njej.

Gotovo »maja spraj« izpolnjuje vse pogoje za prodajo na našem tržišču, saj ni nevaren tistemu, ki ga uporablja, niti ni nevaren čebelam in ne zastuplja čebeljih pridelkov. Potisni plin freon v spraju pa spada med klorofluorogljike (CFC snovi), za katere vemo, da so najpomembnejši uničevalci zemeljskega zaščitnega ozonskega sloja, ki nas na višini 32 km nad zemeljsko površino ščiti pred A in B ultravijoličnimi žarki. Ugotovili so, da je ozonski sloj nad Antarktiko že prebit, kar povzroča odmiranje fitoplanktona, ki spada med osnove za prehransko verigo morskih prebivalcev. Poleg tega lahko UV žarki močno poškodujejo tudi kožo in vid ljudi, izzovejo motnje v rasti prehranskih rastlin itd. Vzpostavljanje ozonskega sloja nižje pri zemeljskih tleh bi škodovalo ljudem in

vegetaciji nasploh, poleg tega pa tudi kovinam in plastičnim snovem. V tem primeru bi prišlo tudi do spremenjenih klimatskih pogojev, kar bi imelo npr. za nas čebelarje dolgoročne posledice.

Gotovo želi kdo ugovarjati, češ, zakaj pravzaprav dvigovati prah zaradi male doze spraja in kolikšna je pravzaprav dejanska nevarnost od splošne uporabe sprajev?

Na tak ugovor lahko danes že kar točno odgovorimo. Prvič: ena sama molekula freona razgradi okoli 100.000 molekul ozona, in drugič: uporaba klorofluorogljikov raste že dlje časa po eksponentni krivulji, oz. povedano preprosteje: njegova uporaba se nenehno podvaja. Poleg uporabe v sprajih se uporabljajo CFC snovi tudi za proizvodnjo penaste gume (npr. vzmetnic), zmrzovalnih skrinj in hladilnikov, v aparatih za gašenje požarov s prahom in peno itd.

Namesto CFC snovi doslej še niso odkrili učinkovite snovi, ki bi bila primerna za industrijsko uporabo, zato bomo še naprej nekaj časa »prisiljeni« uničevati našo zaščitno ozonsko plast okoli Zemlje. Očitno je le to, da se bomo pač morali postopno »odvaditi« nekaterih sicer zelo uporabnih snovi.

Pred kratkim se je v Helsinkih končala štiridnevna konferenca visokih predstavnikov vlad 70 držav o zaščiti ozonske zemeljske plasti. Sprejeli so predlog, da se do konca stoletja popolnoma preneha s proizvodnjo vseh uničevalcev tega tako nujno potrebnega filtra UV žarkov.

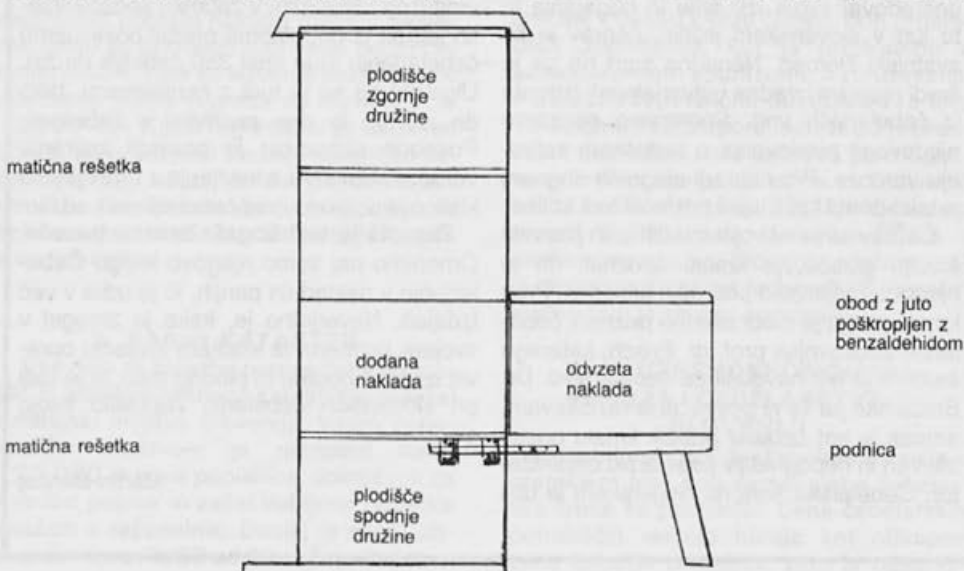
Potrudimo se torej tudi mi čebelarji, da bomo imeli pred našimi otroki, vnuki in novimi generacijami, ki prihajajo, mirno vest.

ODVZEM MEDU IZ NAKLADNE PRI DVOMATIČNEM NAČINU ČEBELARJENJA

Ko sem pričel z dvomatičnim načinom čebelarjenja z nakladami, mi je še največ težav povzročala zahteva, da se iz zgornje čebelje družine pri odvzemu medu za čim krajše obdobje odstrani plodišče. Končno sem našel ustrezen rešitev, pri kateri plo-

dišče ni iz svojega položaja za več kot eno do dve minuti.

Na vsaki nakladi bi morali biti postrani pritrjeni dve objemki, v kateri bi bilo pri odvzemu medu mogoče pripeti dno brez naletnice, in letvica, na kateri je izdolbeno

žrelo, in to pod matično rešetko spodnje čebelje družine. Ko pri odvzemu medu iz zgornje čebelje družine umaknemo plodišče, takoj izvlečemo naklado z medom, jo odložimo na dno in jo nadomestimo z rezervno naklado, ki ima že izdelano satje. Plodišče gornje čebelje družine moramo zatem vstaviti nazaj v njegov prejšnji položaj, odvzeto naklado z medom pa pokriti s satnikom iz jute, ki je poškrbljena z benzaldehidom. Vse skupaj moramo pokriti z lesenitno ploščo. Čebele zaradi tega zapustijo naklado z medom in se skozi odprtino, ki je nastala po odstranitvi letvice na matični rešetki, vrnejo v panj. Naklado z medom je treba podložiti s podporno desko. Čebele hitro odidejo v dodano naklado, ker jih vanjo pritegne vonj po matici in zalegi, kar

prve čebele, ki prispejo v panj, sporočijo s pomočjo svoje govornice drugim čebelam. Opozorim naj le, da morajo biti dodana naklada, satniki in satje čisti ter prezračeni. Hkrati je pri petih čebeljih družinah mogoče postaviti dno tako, da pri prvi čebele že zapustijo naklado, medtem ko pri peti družini naklado še le odvezemamo.

Takšno obliko odvezanja medu lahko razen pri dvomatičnem čebelarjenju uporabimo še pri Belčičevem omejevanju matice, pa tudi pri enomatičnem čebelarjenju, ker čebele raje zapustijo naklado z medom, če je le-ta izven panja, poleg tega pa se druge čebele v panju manj vznemirijo.

Vir: Pčela, št. 5/89, str. 156
Prevedla: Irena Ogrin

UMRL JE DR. JOSEF BRETSCHKO

Kateri naš čebelar se ne spomni čebelarkega znanstvenika in praktika dr. J. Bretschka? Še pred časom je bil zaželen in priljubljen predavatelj na naših čebelarških zborovanjih in posvetih. V poljudni obliki je posredoval svoje izkušnje in dogajanja in to kar v slovenskem jeziku, čeprav je bil avstrijski Nемеc. Nenadna smrt pa ga je sredi njegove izredne ustvarjalnosti iztrgala iz čebelarških vrst. Spomnimo se samo njegovega predavanja o biološkem zatiranju varooze. Prav zaradi njegovih dognanj je tako doma kot v tujini poslušal tudi kritike.

Čeprav se je v svojih mladih letih posvetil študiju glasbe, je kmalu spoznal, da je njegovo življenjsko področje biologija. Prav kmalu pa ga je mednarodno priznani čebelarski strokovnjak prof. dr. Frisch, katerega študent je bil, navdušil za čebelarstvo. Dr. Bretschko pa se ni posvečal le raziskavam, ampak je kot čebelar praktik kmalu postal aktiven in nepogrešljiv čebelarski organizator. Čebelarska šola na Štajerskem je bila

v glavnem plod njegovega dela, saj je bil njen dolgoletni predavatelj. Šolo je zapustil leta 1966, ko je prevzel vodstvo čebelarske ustanove v Tuniziji.

Tu se je tudi prvič srečal z varoo. Po vrnitvi na Štajersko, v začetku sedemdesetih let, se je popolnoma predal poklicnemu čebelarjenju in je imel 350 čebeljih družin. Ukvarjal pa se je tudi z raziskavami, tako da je noč in dan preživel s čebelami. Posebno pozornost je posvetil zatiranju varooze. Njegovo zdravljenje z mravljinčno kislino je doživelo med čebelarji velik odziv.

Zapustil je tudi bogato tiskano besedo. Omenimo naj samo njegovo knjigo Čebelarjenje v nakladnih panjih, ki je izšla v več izdajah. Neverjetno je, kako je zmogetel v svojem razmeroma kratkem življenju opraviti izredno bogato in plodno delo, ki je tudi pri slovenskih čebelarjih zapustilo svojo sled.

Martin Mencej

O IZVAJANJU DELOVNEGA NAČRTA ZČDS (NADALJEVANJE)

4. ZNANSTVENO RAZISKOVALNO DELO V ČEBELARSTVU V SLOVENIJI

Lani se je z znanstvenim in raziskovalnim delom za čebelarstvo ukvarjal le Kmetijski inštitut Slovenije, pripravljenost zanj pa je pokazala tudi biotehnična fakulteta v Ljubljani. Ta naj bi po kadrovski okrepitvi z raziskavami začela v letu 1989.

Na KIS opravljata raziskave dva strokovna delavca z asistentom. Težišče raziskav je na področju genetike čiste kranjske čebele. S KIS tesno sodeluje komisija za priznavanje plemenišč in vzrejališč pridobitnih matic kranjske čebele. KIS od vseh naših vzrejevalcev črpa del vzrejnega materiala in ob lastni vzreji v Seničnem in pod Rožnikom opravlja odbiro najboljših matic kranjske sivke. Rezultati se že kažejo, vendar bodo vidni čez približno pet do osem let.

Lani se je za tržno vzrejo matic prijavilo 21 čebelarjev, 16 pa jih je izpolnjevalo vse pogoje za vzrejanje. Skupno so vzredili okoli 20.000 pridobitnih matic, od tega jih je bilo v Sloveniji prodanih oziroma je bil zanje izplačan regres za nekaj nad 6.000 matic. Lanski regres je pripomogel k precejšnjemu porastu nakupa matic v Sloveniji, temu so botrovali tudi veliki padci čebeljih družin. Tudi za letošnjo sezono je že odobrena višina regresa za matico, ki je 12.000 din. Kljub regresu, ki je dodeljen kupcu, pa prodajalci s ceno matic niso zadovoljni, saj trdijo, da ne pokriva vseh stroškov priprave za vzrejo matic. Kakorkoli že, vzreja matic je v Sloveniji le krenila z mrtve točke.

5. PAŠNI KATASTER

Vsa dela za izvedbo popisa čebeljih stojišč in izdelavo pašnega katastra je prevzel Kmetijski inštitut Slovenije. Vsem čebelarским društvom je razposlal karte 1:25.000 in nove popisnice, določil rok za izvedbo popisa in začel dobljene podatke vnašati v računalnik. Doslej je svojo obveznost opravilo 53 od 66 občinskih čebe-

larskih zvez oziroma društev. Ker smo popise povezali z regresiranjem zdravil, kaže da bo v letu 1989 le dokončan. Po tem pa sledijo naslednje faze izdelave pašnih katastrov po občinah in čebelarških društvih.

6. SODELOVANJE Z ZADRUŽNO ZVEZO SLOVENIJE IN ZČOJ

Zveza čebelarških društev Slovenije že vrsto let zelo dobro sodeluje z Zadružno zvezo Slovenije, točneje s centrom za pospeševanje kmetijstva pri nas. Kot prejšnja leta nam je tudi lani finančno in organizacijsko veliko pomagal pri izvedbi našega delovnega načrta. S sredstvi ZZS smo organizirali in izvedli dva dvodnevna seminarja za veterinarje in čebelarske predavatelje, sofinancirali so nakup videorekorderja in TV aparata v izobraževalne namene, izdelavo videokasete o vzreji matic in financirali tretjino bruto osebnega dohodka pospeševalnih nalog delavca na ZČDS. V letu 1988 so za delo ZČDS namenili več kot 11 milijonov dinarjev.

Naši delegati in strokovni delavci so se udeleževali sestankov in drugih delovnih srečanj v okviru Zveze čebelarških organizacij Jugoslavije, kot je predvideno v samoupravnem sporazumu o združevanju v ZČOJ. Vse finančne obveznosti za leto 1988 smo v celoti poravnali, to pa je predvsem posledica naše zahteve po drugačnem izračunavanju članarine za Slovenijo kot za ostale republike. ZČOJ je izjemoma privolil v plačevanje članarine ZČDS v enakem deležu, kot Slovenija plačuje svoje obveznosti v sklad federacije. Tak način plačevanja je za nas ugodnejši.

7. DRUŽBENO EKONOMSKI POLOŽAJ ČEBELARSTVA V SLOVENIJI

Gospodarski položaj čebelarstva se je v preteklem letu tudi zaradi slabe čebelarske letine še poslabšal. Cene čebelarških potrebščin rastejo hitreje kot odkupne cene čebeljih pridelkov, zato je nesoraz-

merje toliko večje. Edino, kar smo v zadnjih dveh letih dosegli, je medletno usklajevanje odkupnih cen čebeljih pridelkov pri trgovskih organizacijah. Poleg navedenega je k slabšemu trženju prispeval tudi padec kupne moči prebivalstva in uvoz cenenega medu z vzhoda. Od pristojnega upravnega organa smo dobili zagotovilo, da je bilo v letu 1988 uvoženega okoli 5.000 ton medu, kar je skupaj z domačo proizvodnjo še vedno premalo za zadovoljitev našega tržišča. Tudi v prihodnje bomo od pristojnih organov zahtevali omejevanje uvoza medu in drugih čebeljih pridelkov, uspeh naših zahtev pa ni odvisen le od nas.

V to rubriko je potrebno vključiti tudi finančno pomoč za odpravo čebeljih izgub, ki jih je preteklo zimo povzročila varooza. Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je delovnim organizacijam in kmetijskim zadrugam, ki združujejo čebelarje kooperante, dodelil 400 milijonov namenske pomoči. Omenjene organizacije so le-to razdeljevale po lastnem ključu.

8. STROKOVNA SLUŽBA ZČDS

V letu 1988 sta bila v strokovni službi ZČDS redno zaposlena dva delavca (tajnik

in urednik), ostale naloge pa so opravljali pogodbeni delavci. Kljub takemu organiziranju strokovnost in pravočasnost dela nista trpeli. Jasno je, da bi ob večjih finančnih sredstvih za delo strokovne službe lahko zaposlili več ljudi in bi bilo mogoče ugoditi tudi več zahtevkom čebelarjev in doseči ugodnejši položaj našega čebelarstva v družbi.

Sicer pa smo ob 300-odstotni inflaciji uspeli »preživeti«, poslovno leto zaključiti brez izgub in izdati vse načrtovane številke našega glasila, kar v danih možnostih lahko že štejem za uspeh.

Februarja 1988 smo pripravili zelo dobro obiskano in odmevno proslavo 90-letnice slovenske čebelarke organizacije. V pripravi na proslavo smo organizirali tiskovno konferenco z novinarji iz vseh naših pomembnejših uredništev, ki so dokaj obširno obvestili slovensko in jugoslovansko javnost o naših problemih in seveda o bogati zgodovini slovenskega čebelarstva.

Upamo si trditi, da je tudi ta predstavitev našega čebelarstva v množičnih občilih pripomogla k temu, da je čebelarstvo le krenilo iz anonimnosti in začelo dobivati družbeno finančno pomoč.

MALI OGLASI

PROIZVAJAM pokrovčke za steklene kozarce (1 kg) in ročke za 3 kg medu. Naročila plačate po povzetju. Borivoj Petrovič, Vinogradska 158, 11070 Novi Beograd, tel.: (011) 155-654.

ČEBELARJI, ki želijo prepeljati čebele na hojevo pašo pod Krim na območje ČD Ig, naj se javijo Francu Bernadu, Tomišelj 39 a, tel.: (061) 662-023.

PRODAM 20 AŽ panjev 10-satarjev z družinami. Stanko Ameršek, Žurkov dol 38, Sevnica, tel.: (068) 81-118.

PRODAM 5 družin na AŽ satju. Marjan Rode, Simončičeva 10, Ljubljana, tel.: (061) 371-399.

UGODNO prodam TAM 5500 I. 72, preurejen za prevoz čebel. Tel.: (061) 223-056, dop., ali (061) 59-559, pop.

PRODAM 50 močnih AŽ panjev, starih 2 leti, ter avtobus v voznem stanju. Miran Kovačič, Pristava, 63253 Pristava pri Mestinju, tel.: (063) 823-220.

PRODAM rabljene AŽ panje. Lužar, Veselovo nabr. 2, Mengeš, tel.: (061) 737-707.

ČEBELARJI pozor! Knjigo »Pčelarstvo i ekonomika pčelarenja« lahko naročite pri avtorju Branku Reliču, Stanka Paunoviča 5, 22000 Sremska Mitrovica. Cena 30.000 din in poština. Plačilo po povzetju.

UGODNO prodam tovornjak Z-620, nosilnosti 2 t. Tel.: (063) 785-130.

PRODAM več družin AŽ. Jože Skubic, Studenec, Ivančna Gorica, tel.: (061) 783-492, zvečer. Cena po dogovoru.

UGODNO prodam 20 LR panjev s čebelami. Alojz Luin, Vegova 6, Koper, tel.: (066) 23-631.

PRODAM 3 čebelje družine brez satja. Tel.: (064) 25-258.

PRODAM 5 AŽ panjev s čebelami. Tel.: (063) 882-730.

PRODAM po ugodni ceni montažni čebelnjak 18 AŽ panjev 10-satarjev, 8 prašilčkov in vso opremo. V okviru 18 panjev je 8 zasedenih. Čebelnjak je pribl. 15 km oddaljen od Ljubljane. Informacije po tel.: (061) 481-380, zvečer.

PRODAM čebelnjak z 21 AŽ panji in pribor ter 10 družin. Tel.: (064) 65-117.

PRODAM 10 AŽ panjev 9-satarjev z družinami in čebelnjak za 24 AŽ panjev. Milan Mahovne, Rovišče 47, 68293 Studenec.

80 LET ČD GROSUPLJE

ANDREJ DVORŠAK

Čebelarsko društvo Grosuplje slavi letos osemdeseto obletnico ustanovitve. Svečana proslava je bila 2. julija pri čebelar-skem domu na Blatu. Poleg številnih čebelarjev in njihovih družinskih članov iz vseh štirih čebelarskih društev, ki delujejo v občini Grosuplje, so se je udeležili tudi čebelarji iz Bele krajine in z Gorenjskega.

»Začetki čebelarstva na področju Grosupljega segajo daleč nazaj. Prva čebelarska družina, katere naslednik je naše društvo, pa je bila ustanovljena leta 1909 v Predolah pri Račni. Njen prvi predsednik je bil Tone Žitnik iz Čušperka, tajnik pa Jože Kastelic – Gaber iz Velikega Mlačevega. Delo te čebelarske družine je bilo izjemno razvito in pestro, vse do izbruha druge svetovne vojne,« je na proslavi dejal slavnostni govornik Ivan Tomažič, sedanjí predsednik ČD Grosuplje.

Med vojno je delo zamrlo, a takoj po vojni so se čebelarji ponovno zbrali in obnovili življenje v čebelarski družini. Sedež čebelarske družine so preselili v Grosuplje.

Čebelarska družina, ki je imela že bogato tradicijo in izkušene čebelarje – organizatorje, se je hitro vključila v gospodarsko življenje občine. Tesno se je povezala s kmetijsko zadrugo, ki je bila tedaj edina, ki je odkupovala med ter istočasno čebelar-

jem zagotavljala preskrbo s sladkorjem za krmljenje čebel.

Čebelarska družina je bila, tako kot še druge iz teh krajev, tesno vpeta v delo Čebelarskega društva Grosuplje, ki jih je povezovalo in usmerjalo njihovo delo. To društvo je organiziralo številna strokovna predavanja o čebelarstvu in čebelarjenju, poučne izlete in družabne prireditve. Med slednjimi je čebelarjem zlasti ostala v spominu dvodnevna prireditev 4. in 5. julija 1970 na gradu Boštanj. To je bil PRVI TABOR DOLENJSKIH ČEBELARJEV.

Ta tabor pa ni bil zgolj družabno srečanje, pač pa vsestranska kulturno-izobaževalna prireditev. Med drugim so na taboru organizirali dvodnevni tečaj o zatiranju čebeljih kužnih bolezní, v Podsmreki pa so odkrili spominsko ploščo čebelarjem, ki so padli v NOB.

Čebelarska družina Grosuplje je pričela graditi tudi čebelarski dom na Spodnjem Blatu, ki so ga slovesno odprli leta 1979. Preimenovala pa se je tudi v Čebelarsko društvo Grosuplje, ki je še isto leto prejelo odlikovanje KS Grosuplje kot najbolj aktivno društvo.

Dve leti kasneje je bil na pobudo ČD Grosuplje ustanovljen krožek na osnovni šoli Luis Adamič. Da bi bilo njegovo delova-

S proslave 80 let ČD Grosuplje. Foto: J. Mihelič

Jože Perme (levo) je prejel red Antona Janše II. stopnje.
Foto: J. Mihelič

nje uspešno, so mu zgradili čebelnjak za deset panjev in kupili potrebno opremo. Ta čebelnjak se danes služi svojemu namenu in iz vrst krožkarjev so grosupeljski čebelarji dobili več dobrih tovarišev.

ČD Grosuplje je nato leta 1982 razvil svoj prapor. Ob vsem tem pa v društveni kroniki lahko zasledimo številne druge aktivnosti, ki so bile usmerjene predvsem v razvoj čebelarstva v občini in namenjene izobraževanju čebelarjev.

To in še marsikaj drugega je povedal slavnostni govornik Ivan Tomažič, ki je s ponosom poudaril, da je ZČDS letos dru-

Franc Škufca (desno) je predal red Antona Janše II. stopnje zaslužnemu dobropolskemu čebelarju Antonu Fabjanu. Foto: J. Mihelič

štvo odlikovala z redom Anton Janša I. stopnje, prav tako pa je bila z redom Anton Janša I. stopnje odlikovana tudi dolgoletna aktivna članica Zofija Janko.

Slavnostnemu govorniku sta sledila še pozdravna govora predstavnika čebelarjev iz Bele krajine Mirka Pavlina in člana IO ZČDS Andreja Dvoršaka.

Da pa se obiskovalci ne bi preveč utrudili od govorjenja, so grosupeljski čebelarji organizirali prisrčen kulturni program, ki ga je povezovala Milka Škufca.

Na koncu je predsednik ČD Grosuplje podelil red Anton Janša III. stopnje zaslužnim čebelarjem: Antonu Koprivcu, Vinku Novaku, Francu Zupančiču, Vladu Nučiču, Antonu Koželju, Ivanu Stariču, Jožetu Rebolju, Maksu Vidmarju starejšemu in Martinu Potokarju. Franc Škufca, predsednik OZČD Grosuplje, pa je enako odlikovanje izročil predsedniku Ivanu Tomažiču ter nato podelil še red Anton Janša II. stopnje zaslužnim in aktivnim čebelarjem. Prejeli so ga: Jože Strnad starejši, Anton Fabjan, Andrej Dvoršak (ČD Videm Dobropolje), Slavko Nered iz ČD Stična, Janez Mihelič, urednik Slovenskega čebelarja, Stane Jurglič, Franc Zaviršek in Jože Perme (ČD Grosuplje).

Na koncu so podelili še posebna priznanja OZČD Grosuplje. Franc Škufca ga je dobil za dolgoletno mentorstvo mladim čebelarjem, Anton Perme za dolgoletno sode-

lovanje v čebelarstvu in Alojz Javornik za izredne zasluge pri gradnji čebelarskega doma.

Čeprav je pripravljajni odbor ČD Grosuplje skrbno organiziral celotno prireditve, se je ta začela s polurno zamudo. Čakali so namreč povabljeni goste, od predsednika

ZČDS do predstavnikov občinskih DPO. Zaman! Povabljenih gostov ni bilo, a tudi opravičil se nihče ni. To je kanilo kapljo grenkobe v srca poštenih in aktivnih grosupeljskih čebelarjev, ki so z nemalo požrtvovalnosti pripravljali proslavo svoje osemdesetletnice.

ČEBELARSKA RAZSTAVA IN SEJEM NA BLEDU 1989

MARJAN SKOK, predsednik ZČDS

Blejski čebelarji so razstavo pripravili v čudovitem okolju. Foto: M. Skok

V nedeljo, 30. junija 1989, smo obiskali čebelarski sejem, ki ga je pripravila Čebelarska družina Bled. Razstava je bila na prostem v Zdraviliškem parku pred hotelom Jelovica in se je lepo in nevsiljivo vključevala v lepo okolico.

Razstavljeno blago je bilo postavljeno na majhne stojnice, ki so bile druga od druge oddaljene od nekaj metrov do 20 m.

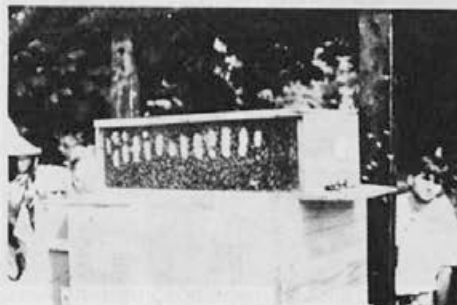
Med mojim obiskom so prikazovali tudi točenje medu. V duhovito izdelani in enostavni kabini sem videl točenje kot še nikoli v življenju. Sati so bili tako polni, da na njih ni bilo niti ene prazne in odkrite celice.

Kljub obilnem pridelku Blejci znajo postaviti tudi ceno. Cena prikazanega medu na bližnji stojnici je bila okroglo 100.000 din za kg in v zadoščenje mi je bilo, da vsaj tu ne podcenjujejo naših pridelkov. In gostje so ga kar pridno kupovali, posebno tistega v kozarcih z deli polnega mladega satja. Na bližnji jasi so postavili stojnico z različnimi panji. Na obeh koncih sta kraljevala posebna panja, in sicer na enem koncu

panj inž. Debeljaka, na drugem koncu pa Koplanov panj. Oba izumitelja sta rada razložila osnove svojih panjev.

Ker je bil nakladni panj inž. Debeljaka že opisan v Slovenskem čebelarju, bom po spominu ponovil le razlago tov. Koplana.

Tov. Koplan je že skorajda celo življenje ustvarjalec in izumitelj mnogih novih stvari. Med uspešno inovacijo prišteva tudi svoj panj, ki ga je ustvarjal dvajset let. Ustvaril

Razstavili so tudi kranjč s stekleno steno, ki je posebno zanimal mlajše. Foto: M. Skok

Zadovoljni blejski čebelarji, ker jim je razstava lepo uspela. Na desni predsednik ČD Bled Marjan Zalokar.

je, po mojem mnenju, majhno biološko tovarno za proizvodnjo matic. Panj je na zunanost nekoliko večji od povprečnega nakladnega panja, v svoji notranjosti pa ima osnovno družino in osem manjših, skupaj torej devet družin. Pri zasnovi panja je avtor uporabil standardne satnike, ki se uporabljajo pri AŽ panjih.

Za delo s tem panjem je izdelal tudi natančen program, ki omogoča od vremena popolnoma neodvisno vzrejo matic. Predpogoj je seveda temeljito znanje biologije čebel in do ure natančno opravilo v panju. Končni finančni učinki enega takega panja

Zvonko Koplán iz Dovjega pri Mojstrani je z veseljem vsakemu razložil kako čebelarji. Foto: M. Skok

Marjan Debelak je čebelarjem pokazal, kako čebelarji z zakladdo. Na sliki je sat z dodatnim saticem. Foto: M. Skok

so po avtorjevih izkušnjah boljši od čebelnjaka s 24 panji, v katerem se čebelarji samo na med.

Med kramljanjem tik ob panju so nas čebele mirno obletavale in se nam umikale, ne da bi pokazale kakršnekoli zle namene.

Ob koncu razgovora je tov. Koplán obljubil, da bo svoj panj natančneje pojasnil in opisal ter poiskal dostojne naslednike za svoj način vzreje matic, da njegov 20-letni trud ne bi šel v pozabo, ampak da bodo imeli koristi od tega vsi čebelarji. Sam se zaradi zdravstvenih razlogov namerava umakniti iz aktivnega čebelarskega dela. Upam, da mu bo uspelo najti dobrega naslednika, s strani ZČDS pa mu bomo radi pomagali v njegovih stremljenjih. Obenem pa mu želimo še mnogo uspešnih let čebelarjenja.

Z blejske čebelarke razstave sem se vračal vesel in zadovoljen. V razstavo je bilo vložena precej organizacijskega in izvedbenega dela. Razstava je uspela po-

pestriti turistični utrip in propagirati čebelarke pridelke. V imenu ZČDS se organizatorjem iskreno zahvaljujem.

NAGRAJENI SMO BILI VSI

IVAN ESENKO

Na 56. mednarodnem novosadskem sejmu maja letos je Hmezad Celeia za svoje izdelke z nazivom ZELENA DOLINA prejela veliki kristalni pokal, pokal sejma, veliko zlato medaljo, štiri zlate, eno srebrno in bronasto medaljo. Ocenjevali so embalažo, kolekcijo ter kakovost proizvodov. Ker ste prav pri kakovosti proizvodov prispevali levji delež vi, čebelarji, ki ste nam pripeljali med in druge čebelje pridelke, je bila naša dolžnost, da vas obvestimo

o našem skupnem uspehu. Naj medi!

SAVINJSKI ČEBELARJI SO PRAZNOVALI

MARJAN SKOK

Blizu Gotovelj, pri lovski koči v Rinki, so savinjski čebelarji 2. julija 1989 ob 14. uri pripravili proslavo ob 80-letnici ustanovitve prve čebelarke podružnice za Savinjsko dolino s sedežem v Žalcu in 20-letnico ustanovitve Občinske zveze čebelarskih društev Žalec.

Proslave se je udeležilo okoli tristo čebelarjev pa tudi gostje: predsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije inž. Marjan Skok, Srečko Lamut, čebelarji iz Avstrije, predstavnik SO in OK SZDL Žalec.

Slavnostni govornik na proslavi je bil predsednik Zveze čebelarskih društev občine Žalec Anton Rozman, ki je v svojem govoru orisal zgodovino čebelarjenja v Savinjski dolini. Spomnil se je Janeza Goličnika, ki je eden najbolj znanih slovenskih čebelarskih velmož, doma iz Griž blizu Žalca. V svojem govoru pa ni pozabil niti problemov čebelarjev in njihovih uspehov v zadnjem času. Poudaril je, da imajo savinjski čebelarji zelo bogato tradicijo, ki so jo prikazali na čebelarski razstavi leta 1980 v Gotovljah. V zadnjem času pa se tudi savinjski čebelarji niso mogli izogniti pustošenju varooze, ki jim je prizadejala ogromne izgube čebeljih družin.

Prisotne čebelarje je pozdravil tudi predsednik ZČDS Marjan Skok in jim zaželel še veliko uspehov pri nadaljnem delu in pri premagovanju čebeljih bolezni, predvsem varooze.

Sledil je bogat kulturni program, nato pa so najzaslužnejšim čebelarjem podelili priznanja in odličja Antona Janše. Po proslavi so priredili še družabno srečanje. Več o proslavi bomo poročali v prihodnji številki.

PRAZNOVANJE 70-LETNICE ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZAGORJE OB SAVI IN RAZVITJE PRAPORA

VIDA SLADIČ

V gledališki dvorani Delavskega doma Zagorje smo 18. marca 1989 praznovali 70-letnico ČD Zagorje ob Savi, 10-letnico pobratenja s slovenskim Čebelarskim društvom Šmihel in razvitje društvenega prapora.

V slavnostnem govoru je predsednik Dušan Kolenc na kratko orisal pot od ustanovitve pa do danes. Več besed je namenil današnjemu delu društva, ki je kar precej aktivno. Poudaril je, da je treba še tesneje sodelovati s sosednjimi društvi, katerih predstavniki smo tudi pozdravili na naši prireditvi. Čebelarstvo je dejavnost, ki bi morala imeti v gospodarstvu, posebno v kmetijstvu, večjo vlogo. Več pozornosti bi morali posvečati zaščiti rastlin s sredstvi, ki za čebele niso strupena. Vse preveč preglavic nam povzroča varoa, proti kateri se v društvu organizirano borimo. Zato bi bilo prav, da se v društvo vključijo tudi tisti čebelarji, ki do sedaj še niso bili organizirani. Usmeritve za nadaljnje delo, ki jih je predsednik Kolenc podal ob koncu govora, nas obvezujejo, da intenzivneje sodelujemo

ne samo na področju pridelovanja čebeljih pridelkov, temveč tudi v društvu samem, saj bomo le tako lahko krepili pomembnost čebelarstva v gospodarstvu.

Po slavnostnem govoru smo razvili društveni prapor in najprizadevnejšim članom podelili odličja Anton Janša. Ob tem so bili navzoči predstavniki DPS občine Zagorje in sosednjih ČD: Litije, Trbovelj, Moravč, Žalca, Maribora in pobratenega društva iz Šmihela na avstrijskem Koroškem.

Po končanem uradnem delu smo si ogledali skeč, ki ga je prav za to priložnost napisal prof. Nande Razboršek, uprizorili pa so ga člani PD Elektroelement Izlake. Zelo smo uživali tudi ob poslušanju koroških pesmi, ki jih je igrala in prepevala družina Lipovž.

Družabno srečanje smo potem nadaljevali v stekleni dvorani Delavskega doma in se ob zvokih Veselih Zasavcev tudi zavrteli. Prijetno presenečenje nam je pripravila Jožica Pečnik iz Šmihela s svojim prisrčnim nastopom in povezovanjem glasbenih točk. Imeli smo se lepo do jutranjih ur.

SEKCIJA ZA ČEBELARSTVO PRI ZVEZI KIT SLOVENIJE V USTANAVLJANJU

SPOROČILO št. 1, 10. 5. 1989

Kriza slovenskega čebelarstva je huda. Varoa nezadržno mori in terja vedno bolj poglobljeno znanje čebelarjev, da bi jo obvladali. Kemizacija kmetijstva ter druga onesnaženja s škodljivimi in strupenimi sestavinami spreminjajo pogoje za rast rastlin in s tem tudi za življenje čebel. »Evropa 92« trka na vrata. Želja po uspešnem izvozu medu in drugih čebeljih pridelkov nas slej ko prej sili v boljše in gospodarnейše čebelarjenje.

Čebelarske organizacije same niso znale obvladati in izboljšati stanja. Uspešno premagovanje težav, ki smo mu priča pri čebelarjih, »ki znajo«, terja, da znanje tudi

v čebelarstvu ustrezno organiziramo, poglobimo in ga posredujemo drugim.

To so na kratko opisani razlogi, da je skupina članov ZKIT Slovenije predlagala ustanovitev sekcije za čebelarstvo pri zvezi. Statut omogoča organiziranje posameznih specialnosti naše stroke v sekcijah. Nekaj takih sekcij že uspešno deluje.

Zbrali smo okoli 40 kmetijskih inženirjev in tehnikov, ki se poklicno ali ljubiteljsko ukvarjajo s čebelarstvom. Vse vabimo, da nam sporočijo svoje mnenje o tem, ali bi delo sekcije pripomoglo k izboljšanju razmer v slovenskem čebelarstvu in ali so pripravljeni sodelovati. Če boste pristali na sodelovanje in če bo prijavljenih več kot deset, vas bomo o sestanku pravočasno

obvestili. Predvidevamo, da bo prvi sestanek septembra ali oktobra.

SPOROČILO št. 2, 28. 6. 1989

S tem pismom smo 40 kmetjskih inženirjev in tehnikov, za katere vemo, da so čebelarji, povabili k ustanovitvi sekcije za čebelarstvo. Do roka se jih je odzvalo 15. Zato se je pripravljalni odbor odločil, da

skliče ustanovni sestanek, ki bo v soboto, 28. oktobra 1989, ob 10. uri na biotehniški fakulteti, Jamnikarjeva 101.

Vabimo vse, tudi tiste, ki se niso prijavili ali za katere nimamo točnega naslova, da se udeležijo sestanka, na katerem bomo predelali vse aktualne probleme in sestavili program dela.

**Za pripravljalni odbor:
D. Kresal in J. Rihar**

KORISTNO SODELOVANJE ČD ILIRSKA BISTRICA Z VETERINARSKO POSTAJO

Ker smo čebelarji z območja Ilirske Bistrice prejšnjo zimo izgubili približno 30 odstotkov čebeljih družin, smo se upravičeno bali, da tu ne gospodarimo samo čebelji zajedavec varooza, ampak tudi druge čebelje bolezni.

Zato smo skupaj z medobčinskim veterinarskim inšpektorjem iz Postojne in veterinarsko postajo Ilirska Bistrica pregledali vse čebelje družine na območju ČD Ilirska Bistrica, ki se pokriva z območjem občine.

Čeprav je bilo delo zahtevno in je trajalo več dni, je bilo tudi uspešno. Ekipo, ki je opravila preglede, so sestavljali pristojni čebelar, čebelarški preglednik in lastnik čebeljih družin. Sumljive pojave na čebelji zalegi so ugotovili pri čebelarjih v vasi Novakračina. Vzeli so vzorce in jih poslali v analizo v laboratorij KVZ Nova Gorica. V obeh primerih je bil sum upravičen, saj je analiza potrdila hudo gnilobo čebelje zalege.

Oba čebelarja sta od pristojnega veterinarskega inšpektorata v Postojni nemudoma prejela odločbi, ki sta določali, da morata takoj uničiti čebelje družine z vsem satjem v okuženih panjih, panje pa močno razkužiti. Ob prisotnosti veterinarja in čebelarškega preglednika sta uničila 20 čebeljih družin z vsem satjem in zalego.

Čebelarji čebelarškega društva Ilirska Bistrica se za sodelovanje in pomoč pri tej akciji zahvaljujemo medobčinskemu veterinarskemu inšpektoratu v Postojni in veterinarski postaji v Ilirski Bistrici.

Samo s skupno akcijo smo dosegli, da čebelarji na ilirkobistriškem območju živimo v upanju, da se huda gniloba čebelje zalege v tem kraju ne bo več širila.

**Ivan Skrt,
predsednik
ČD Ilirska Bistrica**

POZIV VSEM ČEBELARJEM JUGOSLAVIJE ZA DENARNO POMOČ ZA GRADNJO PRVEGA ČEBELARŠKEGA INŠTITUTA IN MUZEJA V KUMROVCU

Čebelarška zveza SR Hrvaške je sprejela sklep X. kongresa čebelarjev Jugoslavije, ki pa ga je sprejelo tudi predsedstvo ZČOJ in ki Čebelarško zvezo SR Hrvatske obvezuje, da skupaj z Zvezo čebelarjev SR Bosne in Hercegovine ustanovi prvi jugoslovanski čebelarški inštitut in muzej v naši

državi. Vnaprej smo se zavedali vseh težav, ki spremljajo uresničitev take naloge, vendar smo jo na II. skupščini ČZ SR Hrvatske kljub temu sprejeli in že konec leta 1988 pričeli z iskanjem finančnih virov, ki so potrebni za realizacijo tega obsežnega projekta.

Kot nam je vsem dobro znano, so vsi dosednji poskusi ustanovitve in izgradnje inštituta zaradi pomanjkanja materialnih sredstev, ki so potrebna za gradnjo takšnega objekta ter za njegovo opremo, ostali brez rezultata. Ker želimo uresničiti sklep čebelarjev Jugoslavije, smo se odločili, da bomo akcijo izpeljali v dveh fazah.

V prvi fazi smo želeli razrešiti dilemo, ali naj v ta namen začnemo graditi stavbo ali pa naj poskušamo dobiti že zgrajeno stavbo skupaj z zemljiščem. Kot ste lahko prebrali v Pčeli, je ČZ SR Hrvatske uspelo v ta namen pridobiti v trajno uporabo rezidenco tov. Tita v Kumrovcu s 472 m² uporabne površine ter park (sadovnjak) v velikosti 7 ha.

V drugi fazi smo predvideli zbiranje materialnih sredstev, iz katerih naj bi se financiral nakup ustrezne opreme in čebelnjaka za znanstveno-izobraževalno delo, brez katerega ni mogoče delo pri osnovnih in razvojnih raziskovanjih s področja genetskega inženiringa, selekcije in patologije čebel, polinacije itd.

Del potrebnih materialnih sredstev bo ČZ SR Hrvatska dobila od družbenopolitične skupnosti SR Hrvatske, ker pa ta ne more v celoti pokriti potreb projekta, smo se odločili, da za denarno pomoč zaprosimo vse čebelarje v Jugoslaviji:

– gotovo je v interesu vsakega čebelarja tudi skrb za čebele ter za razvoj jugoslovanskega čebelarstva, ki naj bi na sodobnih

osnovah ohranjal stik s svetovnim čebelarstvom;

– nujno je, če že hočete pa tudi domoljubno, da se nenehnim napadom čebeljih bolezni, ki vse resneje ogrožajo naše čebelarstvo, končno zoperstavimo tudi na znanstveni ravni oz. z obsežnejšimi in trajnimi izobraževalnimi akcijami;

– dejstvo je, da je izhod iz zaostalosti, v kateri se je znašlo jugoslovansko čebelarstvo, vendarle mogoče iskati le v večjem znanju ter v uvajanju sodobnejših tehnoloških rešitev iz razvitejših čebelarstev z vsega sveta.

Prostovoljni prispevki naših čebelarjev so pri nas vedno pomenili naklonjenost napredku, ki je nujen za razvoj naše države, zato smo trdno prepričani, da bo poziv za zbiranje prostovoljnih prispevkov za opremo čebelarskega inštituta v Kumrovcu pri čebelarjih v Jugoslaviji naletel na razumevanje.

Čebelarji naj bi svoje prispevke, in sicer vsaj v višini zneska cene za 1 kg medu, če ne morejo darovati več, nakazali na žiro račun Čebelarske zveze SR Hrvatske. Imena darovalcev bomo objavili v Pčeli, akcija pa bo trajala časovno neomejeno.

Za odziv in sodelovanje pri realizaciji našega skupnega projekta v Kumrovcu se vam v imenu predsedstva ČZ SR Hrvatske vnaprej zahvaljujemo!

Predsednik ČZ SR Hrvatske
dipl. inž. Mirko Čuruvija
Prevedla: Irena Ogrin

Poslopje novega čebelarskega inštituta v Kumrovcu.

DELOVANJE ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV OBČINE MURSKA SOBOTA

Organizirano čebelarstvo v Murski Soboti ima lepo in bogato tradicijo. O tem poročata tudi članka v Slovenskem čebelarju leta 1922 in 1928, ki poudarjata, da so Prekmurci zavedni in navdušeni čebelarji, kar potrjujejo množična zborovanja, organizirana predavanja in povečevanje članstva. Iz poročila občnega zbora »Čebelarke podružnice« v Murski Soboti leta 1948 pa razberemo, da so ustanovili odsek za tisk in propagando, odsek za obveščevalne postaje in medovito rastlinstvo, gospodarski odsek, odsek za prevoz čebel na pašo in odsek za plemenilne postaje.

Zgledna organiziranost je bogatila čebelarstvo tradicijo in pridobivala nove člane. Ustanavljala so se nova društva, ki so pokrivala celotno področje občine. Leta 1976 je 12 čebelarskih društev ustanovilo Zvezo čebelarskih društev Murska Sobota.

S pravili je bila dogovorjena vloga ZČD, ki je tako postala koordinator in organizator večine akcij med čebelarji. V organih ZČD so delovali najuglednejši in prizadevni čebelarji. Posebej moramo omeniti Kolomana Korpiča, ki je bil pobudnik in prvi predsednik ZČD Murska Sobota. To funkcijo je z manjšimi presledki opravljal vse do leta 1988, ko jo je zaradi bolezni prepustil mlajšim.

V zadnjih letih posvečamo največ pozornosti usposabljanju oziroma izobraževanju čebelarjev, ki je nujno potrebno za uspešno ljubiteljsko in pridobitno čebelarjenje. Posegi v naravo zadnja leta v našem kraju zmanjšujejo možnosti za čebelarjenje, zaradi izjemno visokih cen repromateriala in drugih stroškov pa se vedno več čebelarjev odloča za prevoz čebel na pašo v druge kraje. Zato sodelujemo s sosednjimi društvi in društvi na Hrvaškem, Podravskem ter v drugih krajih. Prevozi čebel in vztrajnost

čebelarjev so kljub slabim letinam, čebeljim boleznim in slabim ekonomskim pogojem v zadnjih letih pripomogli k hitrejšemu razvoju čebelarstva.

V letošnjem letu sta v enajstih društvih včlanjena 302 čebelarja, ki razpolagajo z 9600 čebeljimi družinami. Pred leti je bila s prostovoljnimi delom zgrajena plemenilna postaja s prostori za srečanja čebelarjev. Postavili so več kot sto prašilčkov za oprashi tev matic. V zadnjih letih pa jih zaradi strahu pred čebeljimi boleznimi ne uporabljajo več.

Naša pomembna naloga je organizacija zbiranja medu, s čimer skušamo vsakemu čebelarju olajšati prodajo. Tako pridobljena sredstva koristimo za razvoj čebelarstva, regresiranje zdravil, nakup medovitih rastlin in usposabljanje čebelarjev. V času velikih preizkušenj za čebelarstvo velja poudariti vse večjo pripravljenost občine Murska Sobota za ohranitev čebelarstva, saj smo deležni sredstev SIS za pospeševanje proizvodnje hrane.

S ponosom ugotavljamo, da smo med redkimi področji, kjer se v organizacije vključuje vedno več mladih čebelarjev. Na ta način se naša organizacija pomlajuje in razvija, to pa je tudi pogoj za kvalitetnejše čebelarjenje. Verjetno je to tudi posledica številnih čebelarskih krožkov, ki delujejo že mnogo let ter tako navdušujejo mlade za nadaljevanje bogate čebelarske tradicije v Prekmurju.

Zaupanje organizacije 12. srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev Slovenije nam pomeni priznanje za opravljeno delo, hkrati pa vzpodbudo za naprej.

**Predsednik Zveze čebelarskih
društev Murska Sobota
Franc DERVARIC**

JOŽE FINKŠT

Marca 1989 smo se v Rečici ob Savinji za vedno poslovili od dobrega čebelarja Jožeta Finkšta. Rodil se je pred 82. leti v kmečki družini. Z večjim številom družin je pričel čebelariti leta 1967, član naše družine pa je postal leta 1971. Bil je dober in vesten čebelar, zato je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spomenu.

Čebelarska družina
KOKARJE

FRANC VRTAČNIK

V 64. letu starosti je naše vrste zapustil Franc Vrtačnik. Zahrbna bolezen ga je prezgodaj odtrgala od njegovih čebelic. Rodil se je leta 1925 v Spodnjih Krašah.

Bil je borec NOB. Čebelariti je pričel leta 1964, član družine pa je postal leta 1970. Za dobro in vestno čebelarjenje je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Ohranili ga bomo v lepem spomenu.

JANEZ KRMELJ

Mineva leto dni, odkar nas je 8. junija 1988 zapustil Janez Krmelj. Rojen je bil leta 1903 v Poljanah nad Škofjo Loko. Oče, ki je čebelaril s kranjiči, ga je že pri 10-ih letih navdušil za čebelarstvo. Kranjiče je kasneje sam zamenjal za AŽ panje in z njimi ostal zvest svojim »muham« do leta 1985, ko ga je bolezen priklenila v posteljo. V mlajših letih je ob delu na kmetiji, igranju v amaterski gledališki skupini in skrbi za številno družino še našel čas za čebele. Kasneje, ko je delo na kmetiji prepustil mlajšim, pa je marsikatero uro presedel pred čebelnjakom in opazoval čebele. Skoraj

pogovarjal se je z njimi in zelo užival, kadar so rojile.

Kot dolgoletni član ČD Poljane nad Škofjo Loko je skrbno prebiral literaturo in pridobljeno znanje posredoval svojemu sinu, ki nadaljuje njegovo delo.

Čebelarska družina
Poljane nad Škofjo Loko

LEOPOLD ERMENC

Novembra, ko vsa narava umira, se je z njo poslovil od nas tudi naš član Leopold Ermenc. Rojen je bil leta 1898 v Ljubnem ob Sa-

vinji.

Čeprav mu delo na kmetiji ni puščalo veliko časa, je kljub temu z vso ljubeznijo preostali čas posvetil svojim čebelicam. V spomenu nam bo ostal kot skromen in vztrajen čebelar.

Čebelarsko društvo
Ljubno ob Savinji

RUDI MISLEJ

Ob opravljanju spomladanskega dela pri šolskih čebelah se je letos spomladi nenadoma za vedno poslovil od čebelarjev, krožkarjev, prijateljev in čebelic 46-letni Rudi Mislej, član Čebelarske družine »Peter Močnik« Maribor. Tragična vest je presenetila vse čebelarje naše družine, njegove najozlje prijatelje, še posebej pa mlade čebelarje z osnovne šole Janko Padežnik iz Maribora.

In vendar je res!

Nepreklicna in neuklonljiva je volja narave, mi pa znova in znova obnemimo pred njeno silovitostjo. Danes v spomenu obnavljamo vse, kar smo ob stanovskem kolegu doživeli. Tih, miren, z veliko čebelarskega znanja je deloval v čebelarski družini, še posebej v izvršnem odboru družine. Njegov

žar je usahnil, pomladni dan se je stemnil, le zemlja v bližini njegovih čebelic je razkrila svoje grudi, da bo Rudijeva žlahtnina počivala bližje njenemu srcu.

Spominjali se ga bomo kot dobrega in vestnega čebelarja in sotovariša, praznine ob izgubi pa ne bomo mogli nadomestiti.

ČD »P. Močnik«
in čebelarški krožek
»J. Padežnik« Maribor

V SPOMIN BOGOMIRJU LUDVIGU

*Sameva tam gori čebelnjak,
obstal za vedno je Tvoj korak,
kje Tvoje skrbne so roke,
pogrešajo jih čebelice,
saj rekel si jim ljubice.*

(A. Firm)

Julija je minilo leto, odkar smo se za vedno poslovili od našega priljubljenega člana Bogomirja Ludviga iz Celja.

Rodil se je leta 1928 v delavski družini. Mladost je preživel v Slavonskem Brodu, kjer je bil oče zaposlen kot strojni ključavničar, ker doma zanj ni bilo zaposlitve. Tam je hodil tudi v šolo. Vojna leta je do vstopa v partizane leta 1944 preživel pri sorodnikih na kmetih v Savinjski dolini. V VDV bataljonu se je kot prostovoljec bojeval vse do osvoboditve. Po vojni je končal srednjo tehnično šolo v Ljubljani. Šolanje je nadaljeval v vojaški šoli, nato pa je služboval v aviaciji, nazadnje v Skopju, kjer je doživel katastrofalen potres. Zatem se je demobiliziral in se je zaposlil v tovarni finomehanike IFA v Celju kot strokovnjak v razvoju.

Kot velik ljubitelj živali je kmalu pričel čebelariti. Bil je aktiven član Čebelarске družine »Henrik Peternel« Celje. Zaradi velikega čebelarskega znanja je bil tudi čebelarški preglednik in mentor šolskega krožka osnovne šole »Cvetka Jerin« v Štoerah, kjer ga mladi čebelarji zelo pogrešajo.

Spominjamo se ga, kako je pomagal mlajšim čebelarjem, ki so potrebovali njegovo pomoč ali prijazen nasvet.

Vse do svoje smrti je bil aktiven član družbenopolitičnih organizacij in društev. Za svoje življenjsko delo je prejel več vojaških in civilnih odlikovanj.

Njegovo delo in plemenite moralne vrednote nam bodo ostale v najlepšem spominu.

Čebelarška družina
»Henrik Peternel«
Celje

FRANC VRTAČNIK

Po dolgotrajni boleznii je v 63. letu starosti umrl naš član Franc Vrtačnik. Od njega smo se poslovili na pokopališču v Šmartnem ob

Dreti.

Za svoje delo v čebelarstvu je pokojni Franc prejel tudi odličje Anton Janša III. stopnje. Med čebelarji in krajani je bil zelo priljubljen. Na zadnji poti ga je spremljalo šest praporov, med njimi štirje čebelarški.

Naj mu bo lahka domača zemlja.

Čebelarška družina
Kokarje

IVAN LIPIČNIK

V pričakovanju sončne pomladi, meseca aprila 1989, ko so ga njegove čebele najbolj potrebovale, je tiho in mirno zapustil vaše vrste vestni član čebelarске družine Vojnik Ivan Lipičnik.

Rodil se je leta 1925 v delavski kmečko družini v Šmartnem v Rožni dolini. Po končani osnovni šoli se je pri sorodniku v Čretu izučil za kamnoseka. Poleg poklicnih veščin se je pri mojstru naučil tudi čebelariti in tako je vzljubil čebele. Po II. svetovni vojni si je ustvaril svoj dom v Latkovi vasi pri Preboldu.

Čeprav je bil zaradi terenskega dela veliko zdoma, mu je bilo čebelarjenje vedno pri srcu. Po predčasni upokojitvi si je ustvaril tako zaželen čebelnjak v rojstni vasi Pepelno, toda bolezen mu je prekrizala vse račune.

Kot dobrega in delovnega člana naše čebelarске družine ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarška družina
Vojnik

SIMBOLI OHRANJANJA OKOLJA

O ohranjanju okolja govorimo tako rekoč vsak dan.
 Seveda, o ohranjanju čistega, kar se da naravnega okolja, vrednega človeškega življenja.
 Storimo pa zelo malo.
 Pa bi lahko veliko več. Za začetek bo morda zadostovalo, če v trgovini namesto običajne plastične vročke kupimo papirnato, ki je: – dolgoročno ekološko neoporečna, – prijetnejša na pogled, – trpežnejša, saj brez težav prenese 12 kg teže.

Proizvodni program:

Magnefitna celuloza iglavcev in listavcev
 Lesovinski papir: časopisno, revijalni, knjižni, tapetni
 Brezlesni papir: tiskovni in pisalni, mehanografski, fotokopirni, ovojni sulfilni
 Predelava papirja: ovojni papirji, vrečke, spiralno navite cevi, grafične storitve
 Valoviti karton: dvostojni, trislojni, petstojni

Celuloza, papir in papirni izdelki Krško Tovarniška 18, 68270 Krško telefon: (0608) 31-010, telefax: (0608) 33065

OBVESTILO

Dežurstvo za člane ČD Ljubljana-Center bo na Cankarjevi 3, v prostorih ZČDS 19. septembra, 17. oktobra in 14. novembra 1989 od 16. do 18. ure. Člani bodo lahko oddali račune, nalepke za matice in oddali naročila za zdravila.

ČD Ljubljana Center

OBVESTILO TAJNIKOM DRUŠTEV

Nekatera društva v svojih seznamih članstva za leto 1989 v rubriko »Opombe« (finkcija) niso vpisala, kdo je predsednik, tajnik in blagajnik društva. Ker bodo jeseni prek ZČDS potekale številne akcije (zdravljenje čebel, regijski posveti,...), prosimo

tajnike društev, ki nam omenjenih podatkov niso posredovala, da nam jih sporočijo čimprej (po telefonu ali pisno), saj bodo naša obvestila društvom le tako prispela pravočasno v prave roke.

KAS

To je naravni zwarek iz borovih vršičkov in pelina.

Preprečuje pojav **noseme**, **pospešuje spomladanski razvoj** in zmanjšuje število **varoe**. Dodajamo ga predvsem jesenski dopolnilni krmi, pogačam, spomladanski dražilni krmi, krmi za brezpašno dobo.

Zwarek ali le sestavine zanj z navodili za pripravo in uporabo nudi

Janez FIRM, Podšentjur 10, 61270 Litija,

tel.: (061) 882 096, zjutraj in zvečer.

Poizkusite!

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, Andrej Jernej, inž. Ervin Kuhar, Aleš Mižigoj in inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Andrej Dvoršak, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, Boris Slavec in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Cena posamezne številke je 8.400 din.

Letna naročnina za nečlane: v domovini znaša 126.000 din, v tujini pa 14 USA dolarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo.

Članarina, v katero je všteta tudi naročnina za Slovenskega čebelarja, znaša 84.000 din. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela stran – 720.000 din, pol strani – 420.000 din, četrt strani – 210.000 din. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 2.600 din za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki presegajo 40 besed.

Številka dinarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636. Številka deviznega računa pri LB-GB v Ljubljani je: 50100-620-107-010-30960-943.

Po mnenju št. 421-1/74 pristojnega republiškega organa je časopis oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiska Tiskarna KURIR, Ljubljana.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

MALI OGLASI

UGODNO prodam 8 močnih in zdravih AŽ družin na 10 satih in 2 družini na 5 satih. Stojan Žigon, Žigani 24, Renče, tel.: (065) 53-413.

PRODAM 20 družin na AŽ satju (9 satov). Tomaž Štular, Zgornja Bela 18, Preddvor.

PRODAM čebelje družine z AŽ panji in montažni čebelnjak za 20 AŽ panjev. Tel.: (061) 752-300.

KUPIM tovornjak TAM 5000, predelan za prevoz AŽ panjev. Stane Bizjak, Jezerska 39, 64000 Kranj.

PRODAM 20 družin na 9 in 10 AŽ satih. Ivan Antončič, Dobova, tel.: (068) 67-328.

PRODAM TAM 4500 za prevoz 60 AŽ panjev in sedemnajst naseljenih AŽ panjev ter nekaj praznih panjev. Tel.: (061) 331-770.

CENE MEDU IN ČEBELJIH DRUŽIN

V začetku avgusta se je cena medu v trgovinah dvignila za cvetlični med na 102.800 din, za gozdni pa na 130.800 din. Ta podražitev je prišla že nekoliko pozno, saj se je medtem podražil sladkor, katerega cena se je avgusta dvignila na 23.000 din za kilogram. Žal se odkupne cene ne gibljejo v skladu s temi podražitvami. Čebelarji se pri prodaji na domu v večini primerov držijo dogovora o ceni medu. Nekateri pa ga še vedno prodajajo pod realno ceno proizvodnih stroškov, kar škoduje prizadevanjem ostalih čebelarjev, da bi ta žlahtni pridelek na našem tržišču pravilno vrednotili, seveda, če je med kakovosten. Avgusta so čebelarji prodajali cvetlični med po 100.000 din za kilogram.

Nekateri čebelarji prodajajo tudi čebelje družine na satju, in sicer družine na 10 satih po 600.000 do 700.000 din.

NAROČITE NALEPKE ZA KOZARCE Z MEDOM

Za čebelarje, ki sami polnijo svoj med, imamo spet na zalogi nalepke za kozarce z medom. Na sliki je črno-bel primerek nalepke v naravni velikosti. Nalepka je natisnjena na rumeni podlagi z rdečim robom in dvobarvnim napisom.

Nalepke lahko naročite po telefonu (061) 210 992 ali pisno. Cena nalepke je septembra 200 dinarjev. Lepilo (karbokol, uhu, magnetin itd.) lahko kupite v vsaki knjigarni ali samopostrežbi.

Za dobro prodajo medu je najvažnejša njegova kakovost, na drugem mestu pa je lična in okusna embalaža.

ZČDS

NARAVNI
DOMAČI TOČENI
med

pridelal in polnil:

vrsta medu:

akacijev

hojev

cvetlični

lipov

smrekov

gozdni

Leto polnjenja:

Rok trajanja: neomejen

Neto teža: 0,50kg 1kg 2kg 3kg 5kg

Odobreno:
NARAVNI MED KRISTALIZIRA, PONOVRNO PA SE UTEKOČINI
PRI 40 °C.